VINCENTII

LIRINENSIS

GALLI PRO CATHOLICÆ FIDEI ANTIQVItate & veritate, aduersus prophanas omnium hæreseon nouationes, Libellus verè aureus: Nunc *primum per Capita distinctus.*

STC 24750

Excusum. 1591.

EX CATALOGO GENNADII.

VIncentius natione Gallus, apud monasterium in Lirinensi insula Presbyter: vir in scripturis sanctis doctus, & notitia Ecclesiasticorum dogmatum sufficienter instructus, composuit ad euertenda hæreticorum collegia nitido & aperto sermone validissimam disputationem, quam absconso nomine suo attitulauit, Peregrini aduersum hæreticos: cuius operis quia secundi libri maximam in scedulis partem, à quibusdam furatam perdidit, recapitulato eius paucis sermonibus sensu, primo compegit, & in librum vnum edidit. Moritur Theodosio & Valentiniano regnantibus.

(·.·)

VIN.

VINCENTII LIRINENSIS NATIONE GALLI, PRO CATHOLICÆ FIDEI ANTIQUITATE & VNIVERSITATE, ADVERSVS PROPHANAS OMNIUM HÆRESEON NOVATIONES.

PRAEFATIO.

DIcente scriptura & monente, Interroga patres tuos, & dicent tibi: seniores tuos, & adnunciabunt tibi. *Deut.32.* Et iterum: Verbis sapientum accommoda aurem tuam. *Prou.3.* Et item: Fili mi hos sermones ne obliuiscaris, mea autem verba custodiat cor tuum. *Pro.22.* Videtur mihi minimo omnium seruorum Dei Peregrino, quòd res nõ minimæ vtilitatis domino adiuuante futura sit, si ea quæ fideliter à sanctis patribus accepi, literis comprehendam, infirmitati certè proprię perneceſſaria quippe cum adsit in promtu, vnde imbecillitas

becillitas memoriæ meæ assidua lectione reparetur. Ad quod me negotium non solum fructus operis, sed etiam consideratio téporis, & opportunitas loci adhortatur. Tépus, propterea quod, cùm humana omnia ab eo rapiantur, & nos ex eo aliquid in inuicem rapere debemus, quod in vitam proficiet æternam: præsertim cùm appropinquantis diuini iudicij terribilis quædam exspectatio augeri efflagitet studia religionis, & nouorum hæreticorum fraudulentia multum curæ & attentionis indigeat. Locus autem, quòd vrbium frequentias turbásque vitantes, remotioris villulæ & in eo secretum monasterij incolamus habitaculum, vbi absque magna distractione fieri posſit illud, quod canitur in Psalmo: Vacate, & videte, quoniam ego sum Deus. Sed & propositi nostri ratio in id conuenit: quippe qui cùm aliquandiu varijs ac tristibus secularis militiæ turbinibus volueremur, tandem nos in portum religionis cunctis sem-

Vincentius monachus fuit.

Psal. 45.

Vincentius primũ miles.

per

per fidiſſimum, Chriſto adſpirante condidimus: vt ibi depoſitis vanitatis ac ſuperbiæ flatibus, Chriſtianæ humilitatis ſacrificio placantes Deum non ſolum præſentis vitæ naufragia, ſed etiam futuri ſæculi incendia vitare poſſemus. Sed iam in nomine Domini, quod inſtat, adgrediar: vt ſcilicet à maioribus tradita, & apud nos depoſita ſcribam, relatoris fide potiùs, quàm auctoris præſumtione: hac tamen ſcribendi lege ſeruata, vt nequaquam omnia, ſed tantùm neceſſaria quæq; perſtringam: neque id ornato & exacto, ſed facili communiq; ſermone: vt pleraq; ſignificata potiùs, quam explicata videantur. Scribant ij lautè & accuratè, qui ad hoc munus vel ingenij fiducia, vel officij ratione ducuntur: me verò ſubleuandæ recordationis, vel potiùs obliuionis meæ gratia, commonitoriũ mihimet paraſſe ſuffecerit, quod tamen paulatim recolendo quæ didici, emendare & implere quotidie, Domino præſtante, conabor. Atqui

Commonitoriũ.

hoc ipſum idcirco præmonui, vt ſi fortè elapſum nobis in manus * ſanctorum deuenerit, nihil in eo temerè reprehendant, quod adhuc videant promiſſa emendatione limandum.

* *Fortè cenſorii*

Authoritati ſacræ Scripturæ Eccleſiaſticæ intelligẽtiæ addendam eſſe authoritatem, vt catholicæ fidei veritas ab hæreticæ prauitatis falſitate diſcernatur.

CAPVT I.

SAepè igitur magno ſtudio & ſumma attentione perquirens à quamplurimis ſanctitate & doctrina præſtantibus viris, quónam modo poſſim certa quadã & quaſi generali ac regulari via, catholicæ fidei veritatem ab hæreticæ prauitatis falſitate diſcernere, huiuſmodi ſemper reſponſum ab omnibus ferè retuli: Quòd ſiue ego, ſiue quis alius vellet exurgentium hęreticorũ fraudes deprehẽdere, laqueoſque vitare, & in fide ſana ſanus atque integer permanere,

manere, duplici modo munire fidem ſuam Domino adiuuante deberet. Primo ſcilicet, diuinæ legis authoritate: tum deinde Eccleſiæ Catholicæ traditione.

CAPVT II.

Ratio vitandi hæreticorum fucos.

HIc forſitan requirat aliquis: Cùm ſit perfectus ſcripturarũ canon, ſibiq́ue ad omnia ſatis ſuperq́ue ſufficiat, quid opus eſt, vt ei eccleſiaſticæ intelligentiæ, iungatur authoritas? Quia videlicet ſcripturam ſacram pro ipſa ſua altitudine non vno eodemq́ue ſenſu vniuerſi accipiunt, ſed eiuſdem eloquia aliter atque aliter alius atque alius interpretatur: vt penè quot homines ſunt, tot illic ſententiæ erui poſſe videantur. Aliter namque Illam Nouatianus, aliter Photinus, aliter Sabellius, aliter Donatus exponit, aliter Arrius, Eunomius, Macedonius, aliter Apollinaris, Priſcillianus, aliter Iouinianus, Pelagius, Celeſtius, aliter poſtremo Neſtorius. Atq; idcirco multum neceſſe eſt, propter tan-

tãtos tam varij erroris anfractus, vt Propheticæ & Apoſtolicæ interpretationis linea ſecundum eccleſiaſtici & catholici ſenſus normam dirigatur.

Magnopere curandum eſſe vt id teneamus, quod vbique, quod ſemper, quod ab omnibus creditum eſt.

CAPVT III.

IN ipſa item catholica Eccleſia magnoperè curandum eſt, vt id teneamus, *quod vbiq;, quod ſemper, quod ab omnibus creditum eſt:* hoc eſt, etenim verè propriéque catholicum (quod ipſa vis nominis ratióque declarat, quæ omnia verè vniuerſaliter cõprehendit) ſed hoc ita demũ fit: ſi ſequamur *Vniuerſitatem, Antiquitatem, Conſenſionem.* Sequemur autem Vniuerſitatem hoc modo, ſi hanc vnam fidem veram eſſe fateamur, quam tota per orbem terrarum confitetur Eccleſia: Antiquitatem verò ita, ſi ab his nullatenus ſenſibus recedamus, quos ſanctos, Ma-

Catholica fides conſtat vniuerſitate, antiquitate, cõſenſione.

Maiores ac Patres noſtros celebrâſſe manifeſtum eſt: Conſenſionem quoque itidem, ſi in ipſa vetuſtate, omnium vel certè penè omnium Sacerdotum pariter & Magiſtrorum definitiones ſententiaſque ſectemur.

CAPVT IIII.

QVID igitur faciet Chriſtianus Catholicus, ſi ſe aliqua Eccleſię particula ab vniuerſalis fidei communione præciderit? Quid vtique niſi vt peſtifero corruptóque membro, ſanitatem vniuerſi corporis anteponat? Quid ſi nouella aliqua contagio non iam portiunculam tantum, ſed totam pariter Eccleſiã commaculare conetur? Tunc item prouidebit, vt antiquitati inhæreat, quæ prorſus iam non poteſt ab vlla nouitatis fraude ſeduci? Quid ſi in ipſa vetuſtate, duorum aut trium hominum, vel certè ciuitatis vnius, aut etiam prouinciæ alicuius error deprehendatur? Tunc omnino curabit, vt *Obiectiones variæ.*

paucorum temeritati vel inſcitiæ, ſi qua ſunt, vniuerſaliter antiquitùs vniuerſalis Eccleſiæ decreta proponat. Quid ſi tale aliquid emergat, vbi nihil huiuſmodi reperiatur? Tunc operam dabit, vt collatas inter ſe Maiorum conſulat interroget q́ue ſententias: eorum duntaxat, qui diuerſis licet temporibus & locis in vnius tamen Eccleſiæ catholicæ cõmunione & fide permanentes, magiſtri probabiles exſtiterunt: & quidquid non vnus aut duo tantum, ſed omnes pariter vno eodem q́ue conſenſu, apertè, frequenter, perſeueranter, tenuiſſe, ſcripſiſſe, docuiſſe cognouerit, id ſibi quoque intelligat abſq; vlla dubitatione credendũ. Sed vt planiora fiant quæ dicimus exemplis ſingulatim illuſtranda ſũt, et paulò vberius exaggeranda, ne immodicæ breuitatis ſtudio rerũ pondera orationis celeritate rapiantur.

CAPVT V.

Donatiſtæ.

TEmpore Donati, à quo Donatiſtæ, cum ſeſe multa pars Aphricæ in erroris ſui furias præ-

præcipitaret, cumque immemor nominis, religionis, professionis vnius hominis sacrilegam temeritatem Ecclesiæ Christi præponeret, tunc quicunque per Aphricã constituti, prophano schismate detestato, vniuersis mundi Ecclesijs adsociati sunt, soli ex illis omnibus intra sacraria catholicæ fidei salui esse potuerunt: egregiam profectò relinquentes posteris formam, quemadmodum scilicet & deinceps bono more vnius, aut certè paucorum vesaniæ, vniuersorum sanitas anteferretur.

Nouelli dogmatis inductione quantũ inuehatur calamitatis, Arrianæ perfidiæ exemplo monstratur.

CAPVT VI.

ITem, quando Arrianorum venenum, non iam portiunculam quandã sed penè orbem totum contaminauerat, adeò vt propè cũctis Latini sermonis episcopis, partim vi, partim fraude deceptis, caligo quædã mẽtibus offunderetur, *Arriani*

deretur, quidnam potiſſimum in tanta rerum confuſione ſequendum foret, tunc quiſquis verus Chriſti amator & cultor exſtitit, antiquam fidem nouellæ perfidię præferendo, nulla contagij ipſius peſte maculatus eſt. Cuius quidē temporis periculo ſatis ſuperque monſtratum eſt, quantum inuehatur calamitatis, nouelli dogmatis inductione. Tunc ſiquidē non ſolum paruæ res, ſed etiam maximæ labefactatæ ſunt. Nec enim tantum affinitates, cognationes, amicitiæ, domus, verum etiam Vrbes, populi, Prouinciæ, Nationes, vniuerſum poſtremò Romanum imperium funditùs concuſſum, & emotum eſt. Namque cùm prophana ipſa Arrianorum nouitas, velut quædam Bellona aut Furia, capto prius omnium Imperatore, cuncta deinde palatij culmina legibus nouis ſub iugâſſet, nequanquam deinceps deſtitit vniuerſa miſcere atque vexare, priuata ac publica, ſacra prophanáque omnia, nullum boni & veri gerere diſcrimen, ſed quoſ-

Arriana perfidia quãtum malorum inuexerit.

quoſcunq; collibuiſſet, tanquam de loco ſuperiore percutere. Tunc temeratæ coniuges, depopulatæ viduæ, prophanatæ virgines, monaſteria demolita, diſturbati Clerici, verberati Leuitæ, acti in exilium Sacerdotes, oppleta Sanctis ergaſtula, carceres, metalla: quorum pars maxima interdictis vrbibus protruſi atque extorres inter deſerta, ſpeluncas, feras, ſaxa, nuditate, fame, ſiti affecti * contriti, & tabefacti ſunt. Atqui hæc omnia nunquid vllam aliam ob cauſam, niſi vtique dū pro cæleſti dogmate humanæ ſuperſtitiones introducuntur, dum bene fundata antiquitas ſceleſta nouitate ſubruitur, dum ſuperiorum inſtituta violantur, dum reſcinduntur ſcita Patrum, dum conuelluntur definita maiorū, dū ſeſe intra ſacratæ atque incorruptæ vetuſtatis caſtiſſimos limites prophanæ ac nouellæ curioſitatis libido non continet?

* attriti.

Quòd fidem Confeſſorum & Martyrum denegare non poſſumus, quo-

quorum victorias prædicamus: & à quibus non partis, sed vniuersitatis susceptа est defensio.

CAPVT VII.

*Existimat.

SEd forsitan odio nouitatis, & amore vetustatis hæc fingimus. Quisquis hoc *æstimat, beato saltē credat Ambrosio, qui in secundo ad Imperatorem Gratianū libro, acerbitatem temporis ipse deplorans, ait: Sed iam satis, inquit, omnipotens Deus nostro exitio, nostroque sanguine, Confessorum neces, exilia sacerdotum, & nephas tantæ impietatis eluimus. Satis claruit, eos qui violauerunt fidem, tutos esse non posse. Item in tertio eiusdē operis libro: Seruemus igitur, inquit, præcepta maiorum, ne hæreditaria signacula ausi rudis temeritate violemus. Librum signatum illum Propheticum, non seniores, non potestates, non angeli, non archangeli aperire ausi sunt: soli Christo explanandi eius prærogatiua seruata est. Librum sacerdotalem quis

In fine cap. vlt.

Cap. 7. Apoc. 5.

quis noſtrûm reſignare audeat, ſignatum à Confeſſoribus, & multorum iam martyrio conſecratum? Quem qui reſignare coacti ſunt, poſteà tamen damnata fraude ſignarunt: qui violare non auſi ſunt, Confeſſores & Martyres exſtiterunt. Quomdo fidem eorum poſſumus denegare, quorum victoriam prædicamus? Prædicamus, inquam, ô venerande Ambroſi, prædicamus planè laudantesque miramur. Nam quis ille tam demens eſt, qui eos etſi adſequi non ualeat, non exoptet ſequi, quos à defenſione fidei Maiorum nulla vis depulit? non minæ, non blandimenta, non vita, non mors, non palatium, non ſatellites, non Imperator, non imperium, non homines, non dæmones: Quos, inquam, pro religioſæ Vetuſtatis tenacitate tanto munere dominus dignos iudicauit, vt per eos proſtratas repararet Eccleſias extinctos ſpiritales populos viuifi caret, deiectas ſacerdotũ coronas, reponeret, nefarias illas nouellæ

im-

impietatis non literas, ſed liturras, infuſo cœlitùs Epiſcopis fidelium lachrymarũ fonte, deleret: vniuerſum poſtremò iam penè mundum, ſæua repentinæ hæreſeos tempeſtate perculſum, ad antiquam fidem, à nouella perfidia: ad antiquam ſanitatem, à nouitatis veſania: ad antiquam lucem, à nouitatis cæcitate reuocaret.

CAPVT VIII.

SEd in hac diuina quadam cõfeſſionum virtute, illud eſt etiam nobis vel maximè conſiderandum, quòd tunc apud ipſam Eccleſiæ vetuſtatem, non partis alicuius, ſed vniuerſitatis ab ijs eſt ſuſcepta defenſio. Neque enim fas erat, vt tanti ac tales viri vnius, aut duorum hominum errabundas, ſibíque ipſis contrarias ſuſpiciones tam magno molimine adſererent, aut verò pro alicuius prouinciolæ temeraria quadam conſpiratione certarent:

ſed

ſed omnium ſanctæ Eccleſię ſacerdotum, *Apoſtolicæ & catholicæ veritatis decreta & definita ſectantes*, maluerunt ſemetipſos, quàm vetuſtæ vniuerſitatis fidem prodere. Vnde & ad tantam gloriam peruenire meruerunt, vt non ſolùm confeſſores, verumetiam confeſſorum principes iure meritóque habeantur. Magnum hoc igitur eorundem beatorum exemplum, planéque diuinum, & veris quibuſque catholicis indefeſſam editatione recolendum: qui modum ſeptemplicis candelabri, ſeptena ſancti ſpiritus luce radiantes, clariſſimam poſteris formulam prę̃monſtrârunt, quó nam modo deinceps per ſingula quæque errorum vaniloquia, ſacratæ vetuſtatis authoritate, prophanæ nouitatis conteratur audacia.

QVO

Quò quisque religiosior est, eò promptius nouellis adinuentionibus cõtrait. Vnde magno studio Stephanus Papa restitit iterationi baptismatis.

CAPVT IX.

*Fortè furet.

NEque hoc sanè nonum: siquidem mos iste semper in Ecclesia viguit, vt quo quisque *florereret religiosior, eo promptiùs nouellis adinuentionibus contrairet. Exemplis talibus plena sunt omnia. Sed ne longum fiat, vnum aliquod, & hoc ab Apostolica potissimum sede sumemus: vt omnes luce clarius videant, beatorum Apostolorum beata successio quanta vi semper, quanto studio, quanta contẽtione defenderit susceptæ *semel* religionis integritatẽ. Quondam igitur venerabilis memoriæ Agrippinus Carthaginensis Episcopus, primus omnium mortaliũ contra diuinum canonem, contra vniuersalis Ecclesiæ regulam, cõtra

Agrippinus Carthaginẽsis episcopus, iterandi baptimatis autor,

tra ſenſum omnium conſacerdotum, contra morem ac inſtituta maiorum rebaptizandum eſſe cẽſebat. Quæ præſumptio tantum mali inuexit, vt non ſolùm hæreticis omnibus formam ſacrilegij, ſed etiam quibuſdam catholicis occaſionem præbuerit erroris. Cùm ergo vndique ad nouitatem rei cuncti reclamarent, atque omnes quaquauerſum ſacerdotes pro ſuo quiſq; ſtudio reniterẽtur, tunc beatæ memoriæ Papæ Stephanus, Apoſtolicæ ſedis Antiſtes, cũ cæteris quidẽ collegis ſuis, ſed tamẽ præ cæteris reſtitit: dignũ, vt opinor exiſtimans, ſi reliquos omnes tantũ fidei deuotione vinceret, quantũ loci authoritate ſuperabat. Denique in Epiſtola, quæ tunc ad Aphricam miſſa eſt, idem his verbis ſanxit, nihil nouandum niſi quod traditum eſt. Intelligebat etenim vir ſanctus & prudens, nihil aliud rationẽ pietatis admittere, niſi vt *omnia, qua fide à patribus ſuſepta forent, eadem fide filys conſignarentur*: nosque religionem non qua vellemus ducere, ſed

Stephanus Papa.

Apud Cypria. li. 2. ep. 7.

Pulchrè dictum.

sed potiùs, *qua illa ducerent, sequi oportere*: idque esse proprium Christianæ modestiæ & grauitatis, non sua posteris tradere, sed à Maioribus accepta seruare. Quis ergo tunc vniuersi negotij exitus? quis vtique, nisi vsitatus & solitus? Retenta est scilicet Antiquitas, explorata Nouitas.

CAPVT X.

SEd forte tunc ipsi nouitiæ adinuentioni patrocinia defuerunt. Imò verò tanta vis ingenij adfuit, tanta eloquentiæ flumina, tantus adsertorum numerus, tanta veri similitudo, tanta diuinæ legis oracula, sed planè nouo ac malo more intellecta, vt mihi omnis illa conspiratio, nullo modo destrui potuisse videatur, nisi solam tanti moliminis causam ipsa illa suscepta, ipsa defensa, ipsa laudata nouitatis professio destituisset. Postremò ipsius Africani Concilij siue decreti quæ vires? donante Deo, nullæ, sed vniuer-

niuersa tanquam somnia, tanquam fabulæ, tanquam superflua, abolita, antiquata, calcata sunt.

Hæretici, vt filij Cham, libenter erratum sancti viri produnt, & veteris cuiuspiam viri scripta paulò inuolutiùs edita pro se citant.

CAPVT X.

ET ô rerum mira conuersio. Autores eiusdem opinionis, catholici: consectatores verò hæretici iudicantur. Absoluuntur magistri, condemnantur discipuli, conscriptores librorum filij regni erunt, assertores verò gehenna suscipiet. Nam quis illud sanctorum omnium & Episcoporum, & Martyrum lumen, beatissimum Cyprianum, cum *Cyprian.* cæteris collegis suis in æternum dubitet regnaturũ esse cum Christo? Aut quis contrà tam sacrilegus, qui Donatistas & cæteras pestes, quæ illius authoritate concilij rebaptizare se iactitant,

in

in ſempiternum neget arſuroseſſe cum diabolo? Quod quidem mihi diuinitùs videtur promulgatum eſſe iudicium, propter eorum maximè fraudulentiam, qui cùm ſub alieno nomine hæreſim concinnare machinentur, *captant plerũque veteris cuiuſpiam viri ſcripta paulò inuolatiùs edita, quæ pro ipſa ſui obſcuritate dogmati ſuo quaſi cõgruant:* vt illud neſcio quid quodcunque proferunt, neque primi, neque ſoli ſentire videantur. Quorum ego nequitiam duplici odio dignam iudico: vel eò, quòd hæreſcos venenum propinare alijs non pertimeſcunt: vel eò etiam, quòd ſancti cuiuſque viri memoriam tanquam ſopitos iam cineres prophana manu ventilant, & quæ ſilentio ſepeliri oportebat, rediuiua opinione diffamant: ſequentes omnino veſtigia authoris ſui Chã, qui nuditatem venerandi Noë, nõ modo operire neglexit, verùm quoque irridendam cæteris enuntiauit. Vndè tantam læſæ pietatis meruit offenſam, vt etiam poſteri ipſius, peccati ſui maledictis obligaren-

Hæreticorũ vafricies.

Qui ſint hodie Filij Cham.

garentur: beatis illis fratribus, longeque dissimilibus, qui nuditatem ipsam reuerendi patris, neque suis temerare oculis, neque alienis patere voluerunt, sed auersi, vt scribitur, texerunt eum: quòd est, erratum sancti viri nec adprobasse, nec prodidisse: atque idcirco beata in posteros benedictione donati sunt. Sed ad propositũ redeamus. *Genes. 9*

Exponitur locus Pauli. Licet nos aut angelus de cælo euangelizet vobis præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema sit.

CAPVT XII.

MAgno igitur metu nobis immutatæ fidei, ac temeratæ religionis piaculum pertimescendum est, à quo nos non solum constitutionis ecclesiasticæ disciplina, sed etiam censura Apostolicæ deterret authoritatis.

Sci-

Scitum etenim cunctis est, quàm grauiter, quàm seuerè, quàm vehementer inuehatur in quosdam
Galat. 1 beatus Apostolus Paulus, qui mira leuitate nimium citò translati fuerant ab eo, qui eos voca-
1. *Ti.* 4. uerat in gratiam Christi, in aliud Euangelium, quod non est aliud: qui coaceruârant sibi magistros ad sua desideria, à veritate quidem auditum auertentes, conuersi verò ad fabulas, habentes damnationem, quòd primam fidem irritam fecissent. Quos de-
1. *Ti.* 5. ceperant, ij de quibus ad Roma-
Rom. 16. nos fratres scribit idem Apostolus: Rogo autem vos fratres, vt obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam ipsi didicistis, faciunt, & declinate ab illis: huiusmodi enim Christo domino non seruiunt, sed suo ventri: & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium.
2. *Ti.* 3. Qui intrant per domos & captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quæ ducuntur varijs desiderijs: semper discentes,

&

& ad ſcientiam veritatis nunquã peruenientes. Vaniloqui & ſeductores, qui vniuerſas domos ſubuertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia. Homines corrputi mente, reprobi circa fidem: ſuperbi, & nihil ſcientes: ſed languentes circa quæſtiones & pugnas verborum, qui veritate priuati ſunt, exiſtimantes quæſtũ eſſe pietatem: ſimul autem & otioſi diſcunt circumire domos: non ſolùm autem otioſi, ſed & verboſi & curioſi, loquentes quæ non oportet. Qui bonam conſcientiam repellentes, circa fidem naufragauerunt. Quorum prophana vaniloquia multùm proficiunt ad impietatem, & ſermo eorum vt cancer ſerpit. Benè autem, quod de ijs item ſcribitur: Sed vltrà non proficiunt: inſipientia enim eorũ manifeſta erit omnibus, ſicut & illorum fuit. Cùm ergo tales quidam circumeuntes prouincias & ciuitates, atque errores venalicios circunferendo etiam ad Galatas deueniſſent: cumque his auditis Galatæ nauſea quadam veritatis

Tit.1.
1.Ti.3.
1.Ti.6.
1.Ti.5.
1.Ti.1.
1.Ti.2.
2.Ti.3.

Venalicij errores.

adfecti, Apostolicæ catholicęq́; doctrinæ manna reuomẽtes, hæreticæ nouitatis sordibus oblectarentur, ita sese apostolicæ potestatis exercuit authoritas, vt summa cum seueritate decerneret: Sed licèt aut nos, inquit: aut angelus de cælo euangelizet vobis præterquã quod euangelizauimus: anathema sit. Quid est quod ait: Sed licèt nos? Cur non potiùs, sed licèt ego? Hoc est, etiamsi *Petrus*, etiamsi Andreas, etiamsi Ioannes, etiamsi postremò omnis Apostolorũ chorus euangelizet vobis, præterquã *quod euangelizauimus*, anathema sit. *Tremenda districtio: propter adserendam primæ fidei tenacitatem, nec sibi, nec cæteris coapostolis pepercisse.* Parum est. Etiam si angelus, inquit, de cælo euangelizet vobis præterquam quod euangelizauimus: anathema sit. Non suffecerat ad custodiam *traditæ semel fidei*, humanæ conditionis commemorâsse naturam, nisi angelicã quoque excellentiam comprehendisset. Licèt nos, inquit, aut angelus, de cęlo, Non quia sancti celestesque

Galat. 1

que angeli peccare iam possint, sed hoc est quòd dicit: Si etiam, inquit, fiat quod non potest fieri, quisquis ille *traditam semel fidem* mutare tentauerit: anathema sit.

CAPVT XIII.

SEd hæc forsitan perfunctoriè prælocutus est, & humano potiùs effudit impetu, quàm diuina ratione decreuit. Absit. Sequitur enim, & hoc ipsum ingenti molimine iteratæ insinuationis inculcat: Sicut prædiximus, inquit, & nunc iterum dico: Si quis vobis euangelizauerit præterquã quod accepistis: anathema sit. Non dixit. Si quis vobis adnũciauerit: præterquam quod accepistis: benedictus sit, laudetur, recipiatur: sed anathema sit, inquit, id est, separatus, segregatus, excluſus, ne vnius ouis dirum contagium, innoxium gregẽ christi venenata permixtione cõtaminet. Sed forsitan Galatis ista tantum præcepta sunt. Ergo & ista solis Galatis imperata

Anathema aliquem fieri quid. Galat. 5

sunt,quæ in eiusdem Epistolæ sequentibus cõmemorantur: qualia sunt hæc: Si viuimus spiritu, spiritu & ambulemus:Non efficiamur inanis gloriæ cupidi,inuicem prouocantes,inuicem inuidentes. Et reliqua,Quod si absurdum est, & omnibus ex æquo imperata sunt,stat,vt sicut hæc morum mãdata,ita etiam illa, quæ de fide cauta sunt,omnes pari modo cõprehendant.

CAPVT XIIII.

ET,sicuti nemini licet inuicem prouocare, aut inuidere inuicem, ita nemini liceat præter id quod Ecclesia catholica vsquequaque euangelizat,accipere.Aut forsitan tunc iubebatur,si quis adnunciasset præterquam quod annunciatum fuerat, anathemari: nunc verò iam non iubetur. Ergo & illud quod item ibi ait: Dico autem,spiritu ambulate,& desideriũ carnis non perficietis, tunc tantùm iubebatur,modò verò iam nõ iubetur. Quòd si impium pariter

ter & pernicioſum eſt ita credere, neceſſariò ſequitur, vt ſicut hæc cunctis ætatibus obſeruanda ſunt, ita illa quoque quæ de non mutanda fide ſancita ſunt, cunctis ætatibus imperata ſint. *Adnunciare ergo aliquid chriſtianis catholicis, præter id quod acceperunt, nunquam licuit, nuſquam licet, nũquam licebit*, & anathemare eos qui adnuncient aliquid, præterquã quod ſemel acceptum eſt, nunquam non oportuit, nuſquam non oportet, nunquam nõ oportebit. Quæ cùm ita ſint, éſt ne aliquis vel tantæ audaciæ, qui præter id quod apud eccleſiam adnunciatum eſt, adnunciet: vel tantæ leuitatis, qui præter id quod ab eccleſia accepit, accipiat? Clamet, & repetendo clamet, & omnibus, & ſemper, & vbique per literas ſuas clamet ille, ille vas electionis, ille magiſter gentium, ille Apoſtolus tuba, ille terrarum præco, ille cælorum cõſcius: vt ſi quis nouum dogma adnunciauerit, anathematizetur. Et contrà reclamant ranæ quædam, & cyniphes, & muſcæ morituræ,

quales sunt Pelagiani, & hoc catholicis: Nobis, inquiunt, authoribus, nobis principibus, nobis expositoribus damnate quæ tenebatis, renete quæ damnabatis. recite antiquam fidem, paterna instituta, Maiorum deposita, & recipite, quænam illa tandem? Horreo dicere: sunt enim tam superba, vt mihi non modò adfirmari, sed ne refelli quidem sine aliquo piaculo posse videantur.

Ex Deuter. 13. cap. Docet cur persæpe diuinitùs sinantur magni viri rerum nouarum in ecclesia fieri authores.

CAPVT XV.

SEd dicet aliquis. Cur ergo persæpe diuinitùs sinuntur excellétes quædam personæ in Ecclesia constitutæ res nouas catholicis adnunciare? Recta interrogatio, & digna quæ diligentiùs atq; vberiùs pertracteturr: cui tamen nõ ingenio proprio, sed diuinæ legis authoritate, ecclesiastici magistri documento

cumento satisfaciendum est. Audiamus ergo sanctum Mosen, & ipse nos doceat, cur docti viri, & qui propter scientiæ gratiam ab Apostolo etiam prophetæ nuncupantur, proferre interdum permittantur noua dogmata, quæ vetus testamentum allegorico sermone deos alienos appellare consueuit, eò quòd scilicet ita ab hæreticis ipsorum opiniones, sicut à gentilibus dij sui obseruentur. Scribit ergo in Deuteronomio beatus Moses. Si surrexit, inquit, in medio tui propheta, aut qui somnium se vidisse dicat: id est, Magister in ecclesia constitutus, quem discipuli vel auditores sui ex aliqua reuelatione docere arbitrétur. Quid deinde? Et prædixerit, inquit, signũ atq; portentum, & euenerit quod locutus est. Magnus profectò nescio quis significatur Magister, & tantæ scientiæ, qui sectatoribus proprijs non solùm quæ humana sunt nosse, verumetiam quę supra hominem sunt prænoscere posse videatur, quales ferè discipuli sui iactitant fuisse Valentinum,

Dij alieni noua dogmata.

Deut. 13

Donatum, Photinum, Apollinarem, cæterosq; eiusmodi. Quid postea? Et dixerit, inquit, tibi, eamus & sequamur deos alienos, quos ignoras, & seruiamus eis. Qui sunt Dij alieni, nisi errores extranei, quos ignorabas, id est, noui & inauditi? Et seruiamus eis, id est, credamus eis, sequamur eos. Quid ad extremum? Non audies, inquit, verba Prophetæ illius, aut somniatoris. Et quare, oro te, à Deo non prohibetur doceri, quod à Deo prohibetur audiri? Quia, inquit, tentat vos dominus Deus vester, vt palam fiat, vtrum diligatis eum an non, in toto corde, & in tota anima vestra. Luce clarius aperta causa est, cur interdum diuina prouidentia quosdam ecclesiarum Magistros, noua quædam dogmata prædicare patiatur: vt tentet vos, inquit, Dominus Deus vester. Et profectò magna tentatio est, cùm ille quē tu Prophetam, quem Prophetarum discipulum, quem doctorem & adsertorem veritatis putes, quem summa veneratione & amore complex-

Hæreses quare Deus oriri patiatur.

Tentatio maxima.

plexus ſis, is ſubitò latenternoxios ſubindicat errores, quos nec citò deprehendere valeas, dum antiqui magiſterij duceris præiudicio: nec facilè damnare fas ducis, dum magiſtri veteris impediris affectu.

Illud Moyſi. Tentat vos Dominus ſi diligatis eum, declarat exemplis Neſtorij, Photini, & Apollinaris, quinon paruæ tentationi catholicis exſtiterunt.

CAPVT XVI.

HIc forſitan efflagitet aliquis vt ea quæ ſancti Moyſi verbis adſerta ſunt, eccleſiaſticis aliquibus demonſtrétur exéplis. Aequa expoſtulatio, nec diu differenda. Nam vt à proximis & manifeſtis incipiam, qualem fuiſſe nuper tentationem putamus cùm infelix ille Neſtorius ſubitò ex oue conuerſus in lupum, gregem Chriſti lacerare cœpiſſet? cùm eum hi ipſi qui rodebantur ex magna adhuc parte ouem crederent, ideoque morſibus eius magis patereṫ. Nam quis eum facilè errare arbi- *Neſtorius.*

eraretur, quem tanto imperij iudicio electum, tanto sacerdotum studio prosecutum videret? qui cùm magno sanctorum amore, summo populi fauore celebraretur quotidie, palam diuina tractabat eloquia, & noxios quoque Iudæorum & Gentilium confutabat errores. Quo tandem isto modo non cuiuis fidem faceret, se recta docere, recta prædicare, recta sentire? Qui vt vni hęresi suæ aditum patefaceret, cunctarum hæreseon blasphemias insectabatur. Sed hoc erat illud quod Moyses ait: Tentat vos Dominus Deus vester, si diligatis eum, an nō. Et vt Nestorium prætereamus, in quo plus semper admirationis quàm vtilitatis, plus famæ quā experientiæ fuit: quę opinione vulgi aliquādiu magnum humana magis fecerat gratia, quā diuina: eos potiùs cōmemoremus, qui multis profectibus multaq; industria prędi ti, non paruæ tentationi catholicis hominibus exstiterunt: velut apud Pannonias maiorum memoria Photinus ecclesiam Sirmitanam tentâsse memoratur.

Nestorius qualis.

Photinus Pānonius.

Vbi

Vbi cũ magno omnium fauore in ſacerdotiũ fuiſſet aſcitus,& aliquã diu tanquã catholicus adminiſtraret,ſubitò ſicut malus ille Propheta,aut ſomniator qué Moſes ſignificat,creditã ſibi plebé Dei perſuadere cœpit,vt ſequeretur deos alienos, id eſt, errores extraneos, quos anteà neſciebat. Sed hoc vſitatũ,illud verò pernicioſum, quod ad tantũ nefas nõ mediocribus adminiculis vtebatur:Nam erat &ingenij viribus valens:& doctrinæ opibus excellens,& eloquio præpotens:quippe,qui vtroque ſermone copioſe & grauiter diſputaret & ſcriberet:quod monumentis librorum ſuorũ manifeſtatur, quos idé partim Græco,partim Latino ſermone compoſuit. Sed benè,quod cõmiſſæ ipſi oues Chriſti,multum pro catholica fide vigilãtes,& cautæ,citò ad præmonentis Moſi eloquia reſpexerũt,& Prophetæ atq; paſtoris ſui licet admirarétur eloquentiã,tentationé tamen non ignorarũt. Nã qué anteà quaſi arietẽ gregis ſequebãtur,eundé deinceps veluti lupũ fugere cœperunt.

Photini dotes.

Neque

Neque ſolùm Photini, ſed etiam Apollinaris exemplo iſtius eccleſiaſticę tentationis periculum diſcimus,& ſimul ad obſeruandæ diligentiùs fidei cuſtodiam cõmonemur. Etenim ipſe auditoribus ſuis magnos* actus,& magnas generauit anguſtias: *quippe cùm eos huc Eccleſiæ traheret authoritas, huc Magiſtri retraheret conſuetudo:* ſic inter vtraque nutabundi & fluctuantes,quid potiùs ſibi ſeligendum foret,non expendunt. Sed forſitan eiuſmodi ille vir erat, qui dignus eſſet facilè contemni. Imò verò tantus ac talis, cui nimium citò in plurimis crederetur. Nam quid illo præſtantius acumine, exercitatione, doctrina? quàm multas ille hæreſes multis voluminibus oppreſſerit, quot inimicos fidei confutauerit errores, indicio eſt opus illud, triginta non minus librorum nobiliſſimum ac maximum,quo inſanas Porphyrij calũnias magna probationum mole confudit. Longum eſt vniuerſa ipſius opera commemorare, quibus profectò ſummis ædificatoribus eccle-

Apollinaris.

**Fortè æſtus.*

Apollinaris præſtãtia.

ecclesiæ par esse potuisset : nisi prophana illa hæreticæ curiositatis libidine, nouum nescio quid inuenisset, quo & cunctos labores suos velut cuiusdam lepræ admixtione fœdaret, & doctrina eius nó tam ædificatio, quàm tentatio potiùs ecclesiastica diceretur. Hic à me forsitan deposcatur, vt horum quos suprà commemoraui hæreses exponam: Nestorij scilicet, Apollinaris, & Photini Hoc quidem ad rem de qua nunc agimus non attinet, propositum etenim nobis est, non singulorum errores persequi, sed paucorum exempla proferre, quibus euidenter ac perspicuè demonstretur illud quod Moses ait: Quia scilicet, si quando ecclesiasticus aliquis magister, & ipse interpretandis prophetarum mysterijs Propheta noui quiddam in ecclesiam Dei tentet inducere, ad tentationem id nostram fieri prouidentia diuina patiatur.

Quid

Quid ſentiant memorati hæretici, Neſtorius, Photinus & Apollinarius.

CAPVT XVII.

VTile igitur fuerit in excurſu, quid ſupra memorati hæretici ſentiant, breuiter exponere, id eſt, Photinus, Apollinaris, Neſtorius. Photini ergo ſecta hæc eſt: Dicit Deum ſingulum eſſe & ſolitarium, & more Iudaico confitendum: trinitatis plenitudinem negat, neque vllam Dei verbi, aut vllam ſpiritus ſancti putat eſſe perſonam: Chriſtum verò, hominem tantummodo ſolitarium adſerit, cui principium adſcribit ex Maria: & hoc omnibus modis dogmatizat, ſolam nos perſonam Dei patris, & ſolùm Chriſtum hominem colere debere. Hęc ergo Photinus. Apollinaris verò in vnitatem quidem trinitatis quaſi conſentire ſe iactat, & hoc ipſum plena fidei ſanitate: ſed in Domini incarnatione aperta profeſſione blaſphemat.

Photini ſecta.

Apollinaris ſecta.

Dicit

Dicit enim in ipſa Saluatoris noſtri carne, aut animam humanam penitus non fuiſſe, aut certè talẽ fuiſſe, cui mẽs & ratio nõ eſſet. Sed & ipſã Domini carnẽ, non de ſanctæ virginis Mariæ carne ſuſceptam, ſed de cęlo in virginem deſcendiſſe dicebat: eamque nutabundus ſemper & dubius, modò coæternam Deo verbo, modò de verbi diuinitate factam prędicabat. Nolebat enim in Chriſto eſſe duas ſubſtantias, vnam diuinam, alteram humanam, vnam ex patre, alteram ex matre: ſed ipſam verbi naturã putabat eſſe diſciſſã, quaſi aliud eius permaneret in Deo, aliud verò verſum fuiſſet in carnẽ: vt cùm veritas dicat ex duabus ſubſtãtijs vnum eſſe Chriſtũ, ille cõtrarius veritati, ex vna chriſti diuinitate duas aſſerat eſſe ſubſtantias. Hæc itaq; Apollinaris. Neſtorius autẽ contrario Apollinari morbo, dum ſe duas in Chriſto ſubſtantias diſtinguere ſimulat, duas introducit repente perſonas: & inaudito ſcelere duos vult eſſe filios Dei, duos Chriſtos: vnũ Deũ, alterum

Neſtorij error.

27450

alterũ hominem: vnũ qui ex patre, alterum qui ſit generatus ex matre. Atque ideò aſſerit ſanctam Mariam non theotocon, ſed chriſtotocon eſſe dicendam: quia ſcilicet ex ea non ille Chriſtus qui Deus, ſed ille qui erat homo, ſit natus. Quòd ſi quis eum putat in literis ſuis vnum Chriſtum dicere, & vnam Chriſti prædicare perſonam, non temerè credat. Aut enim iſtud fallendi arte machinatus eſt, vt per bona faciliùs ſuaderet & mala: ſicut ait Apoſtolus: Per bonum mihi operatus eſt mortem. Aut ergo, vt diximus, fraudulentiæ cauſa quibuſdam in locis ſcriptorum ſuorum vnum Chriſtum, & vnam Chriſti perſonam credere ſe iactitat: aut certè poſt partum iam virginis, ita in vnum Chriſtum duas perhibet conueniſſe perſonas, vt tamen conceptus ſeu partus virginei tempore, & aliquanto poſteà, duos Chriſtos fuiſſe contendat. Et cùm ſcilicet Chriſtus homo communis primũ & ſolitarius natus ſit, & necdum Dei verbi perſonæ vnitate ſociatus

Rom.7

tus,poſtea in eum adſumentis verbi perſona deſcenderit:& licet nũc in Dei gloria maneat adſumptus aliquamdiu,tamen nihil inter illum & cæteros homines interfuiſſe videatur.

Quid contra prædictas hæreſes de Deo & Saluatore noſtro Catholica ſentiat eccleſia.

CAPVT XVIII.

HAec ergo Neſtorius, Apollinaris,Photinus aduerſus catholicam fidem rabidi caues latrant:Photinus,trinitatem non cõfitendo:Apollinaris, conuertibilẽ verbi dicendo naturam,& duas in Chriſto ſubſtantias non confitendo,& aut totam Chriſti animam, aut certè mentem atque rationem in anima denegando, & adſerendo pro ſenſu mentis fuiſſe Dei verbum:Neſtorius duos Chriſtos, aut ſemper eſſe,aut aliquandiu fuiſſe adſeuerando.Eccleſia verò catholica,& de Deo,& de Saluatore noſtro recta ſentiens, nec in Trinitatis myſterium, nec in Chriſti in-

incarnationem blasphemat: Nam & vnam diuinitatem in Trinitatis plenitudine,& Trinitatis æqualitatem in vna atque eadem maiestate veneratur,& vnum Christum Iesum,non duos eundemque Deum pariter atque hominem confitetur. Vnam quidem in eo personam,sed duas substantias: duas substantias, sed vnam credit esse personam:duas substantias, quia mutabile non est verbum Dei, vt ipsum verteretur in carnem:vnam personam, ne duos profitendo filios,quaternitatem videatur colere,non trinitatem.

Duæ substantiæ in Christo.

CAPVT XIX

SEd operæpretium est, vt idipsũ etiam atque etiam distinctiùs, & expressiùs enucleëmus. In Deo vna substantia, sed tres personæ: in Christo duæ substantiæ,sed vna persona:in trinitate alius atque alius,non aliud atque aliud: in Saluatore aliud atque aliud, non alius atque alius.Quomodo in trinitate,alius,atq; alius,non aliud atq; aliud.

Alius. Aliud.

aliud. Quia ſcilicet alia eſt perſona Patris, alia Filij, alia Spiritus ſancti, ſed tamen patris, & filij, & ſpiritus ſancti non alia & alia, ſed vna eademque natura. Quomodo in ſaluatore aliud atque aliud, non alius atque alius? Quia videlicet altera ſubſtantia diuinitatis, altera humanitatis: ſed tamē deitas & humanitas non alter et alter ſed vnus idemq; Chriſtus, vnus idemque filius Dei, & vnius eiuſdemque Chriſti & filij Dei vna eademque perſona. Sicut in homine aliud caro, & aliud anima: ſed vnus idemque homo anima & caro. In Petro & Paulo aliud anima, aliud caro: nec tamen duo Petri caro & anima, aut alter Paulus anima, & alter caro: ſed vnus idemq; Petrus vnus idemq; Paulus, ex duplici diuerſaq; ſubſiſtens animi corporiſq; natura. Ita igitur in vno eodemq; Chriſto duæ ſubſtantiæ ſunt: ſed vna diuina, altera humana: vna ex patre deo, altera ex matre virgine. vna coæterna & æqualis patri, altera cōſubſtantialis matri: vnus tamē idemq; chriſtus in vtraq; ſubſtātia.

Non

Non ergo alter Christus Deus, alter homo: non alter increatus, alter creatus: non alter impassibilis, alter passibilis: non alter æqualis patri, alter minor patre, alter ex matre, sed vnus idemque Christus Deus & homo: idem non creatus, & creatus: idem incommutabilis & impassibilis: idem commutatus & passus: idem Patri & æqualis, & minor. idem ex patre ante sæcula genitus, idem in sæculo ex matre generatur: perfectus Deus, perfectus homo: in Deo summa diuinitas, in homine plena humanitas: Plena, inquam humanitas, quippe quæ animam simul habeat, & carnem: sed carnem veram, nostram, maternam: animam verò intellectu præditam, mente ac ratione pollentem. Estergo in Christo verbum, anima, caro: sed hoc totum vnus est Christus, vnus filius Dei, & vnus Saluator ac redemtor noster. Vnus autē, nō corruptibilinescio, qua diuinitatis & humanitatis confusione, sed integra, & singulari quadam vnitate personæ. Neque enim illa coniunctio alterum

rum in alterum conuertit atque mutauit (qui iſt error proprius Arrianorum)ſed ita in vnum potius vtrunque compegit,vt manente ſemper in Chriſto ſingularitate vnius eiuſdemque perſonæ, in æternum quoque permaneat proprietas vniuſcuiuſque naturæ:quo ſcilicet nec vnquam Deus corpus eſſe incipat,nec aliquãdo corpus eſſe deſiſtat:quod etiam humanæ conditionis demonſtratur exemplo.Neque enim in præſenti tantùm, ſed in futuro quoque vnuſquiſque hominum conſtabit ex corpore,& anima:nec tamen vnquam aut corpus in animam, aut anima vertetur in corpus:ſed vnoquoque hominum ſine fine victuro, in vnoquoque hominum ſine fine neceſſariò vtriuſque ſubſtantiæ differentia permanebit. Ita in Chriſto quoque vtriuſque ſubſtãtiæ ſua cuique in æternum proprietas,ſalua tamen perſonæ vnitate retinenda eſt.

Arriani confundũt naturas.

CAPVT XX.

SEd cùm perſonam ſępiùs nomina

minamus,& dicimus quòd Deus persona homo factus sit,vehemẽter verendũ est,ne hoc dicere videamur,quod Deus verbũ sola imitatione actionis quæ sunt nostra susceperit,& quidquid illud est conuersationis humanæ, quasi adumbratus,nõ quasi verus homo fecerit:sicut in theatris fieri solet, vbi vnus plures effingit repentè personas,quarũ ipse nulla est. Quotiescũq; etenim aliqua suscipitur imitatio actionis alienæ,ita aliorũ officia aut opera patrantur, vt tamẽ hi qui agunt,non sint ipsi quos agunt. Neq; enim,vt verbi gratia

Manichæi.

secularium & Manichæorũ vtamur exemplis,cùm actor tragicus sacerdotem effingit,aut regem, sacerdos aut rex est:nam desinente actu,simul & ea quæ susceperat persona desistunt. Absit hoc à nobis nefarium sceleratumque ludibrium. Manichæorum sit ista dementia,qui phantasiæ prædicatores,aiunt filium Dei Deum,personã hominis nõ substantiuè exstitisse,sed actu putatiuo quodam,& cõuersatione simulâsse. Catholica verò

vetò fides ita verbū Dei hominē factū esse dicit, vt quæ nostra sunt, nō fallaciter & adumbratè, sed verè expressèq; susciperet: & quæ erant humana nō aliena imitaretur, sed potiùs, vt sua gereret: & prorsus quod agebat, hoc etiā esset. Sicut ipsi nos quoq; in eo quod loquimur, sapimus, viuimus, subsistimus, nō imitamur homines, sed sumus. Neq; enim Petrus & Ioannes, vt eos potissimum nominem, imitando erant homines, sed subsistendo. Neque item Paulus simulabat Apostolū, aut fingebat Paulum, sed erat Apostolus, & subsistebat Paulus: Ita etiam Deus verbū, adsumendo & habendo carnem, loquendo, faciendo, patiendo per carnem, sine vlla tamen suę corruptione naturæ, hoc omninò prę stare dignatus est, vt hominē perfectum nō imitaretur aut fingeret, sed exhiberet, vt homo verus non videretur aut putaretur, sed esset atq; subsisteret. Igitur sicut anima connexa carni, nec in carnem tamē versa non imitatur hominē sed est homo, & homo non per simulationem

tionem,ſed per ſubſtantiam : ita etiam verbum Deus, abſque vlla ſui conuerſione vniendo ſe homini non confundendo,non imitando factus eſt homo, ſed ſubſiſtendo. Abijciatur ergo tota penitus perſonæ illius intelligentia , quę fingẽdo imitatione ſuſcipitur. vbi ſemper aliud eſt , & aliud ſimulatur:vbi ille qui agit, nunquam is eſt,quem agit. Abſit etenim,vthoc fallaci modo Deus verbum hominis perſonam ſuſcepiſſe credatur: ſed ita potius, vt incommutabili ſua manente ſubſtantia , & in ſe perfecti hominis ſuſcipiendo naturam,ipſe caro, ipſe homo, ipſe perſona hominis exiſteret:non ſimulatoria,ſed vera : non imitatiua,ſed ſubſtantiua : non denique quæ cum actione deſiſteret , ſedque prorſus in ſubſtantia permaneret Hęc igitur in Chriſto perſonę vnitas, nequaquam poſt virginis partum,ſed in ipſo virginis vtero compacta atque perfecta eſt.

CAPVT

CAPVT XXI.

VEhementer enim præcauere debemus, vt Christum nō modò vnum: sed etiam semper vnum confiteamur: quia intoleranda blaſphmia eſt, vt etiam ſi nunc eum vnum eſſe concedas: aliquando tamen non vnum, ſed duos fuiſſe contendas: vnum ſcilicet poſt tempus baptiſmatis, duos verò ſub tempore natiuitatis. Quod immēſum ſacrilegium non aliter profectò vitare poterimus, niſi vnitum hominē Deo in vnitate perſonæ, non aſcenſu, vel reſurrectione vel baptiſmo, ſed iam in matre, iam in vtero, iam denique in ipſa virginali conceptione fateamur: propter quam perſonæ vnitatem, indifferenter ei atque promiſcuè, & quæ Dei ſunt propria, tribuūtur homini, & quæ carnis propria adſcribuntur Deo. Inde eſt enim quod diuinitùs ſcriptum eſt: Et filiū hominis deſcendiſſe de cælo, & Dominum maieſtatis crucifixum in terra. Inde etiam eſt, vt carne Do-

Intoleranda blaſphemia.

mini facta, carne Domini creata, ipsum verbum Dei factum, ipsa
Psal. 21 sapientia Dei impleta, scientia creata dicatur: sicut in præscientia, manus ipsius & pedes fossi esse referuntur. Per hanc, inquam, personæ vnitatem illud quoque similis mysterij ratione profectũ est, vt carne verbi ex integra matre nascente, ipse Deus verbum natus ex virgine catholicissimè credatur, impijssimè denegetur. Quæ cùm ita sint, absit vt quisquam sãctam Mariam diuinæ gratiæ priuilegijs vt speciali gloria fraudare conetur : Est enim singulari quodam Domini ac Dei nostri, filij autem sui munere, verissimè ac beatissimè theotocos confitenda. Sed non eodem modo theotocos, quo impia quædam hæresis suspicatur, quæ adserit eam Dei matrem sola appellatione dicendam, quæ eum scilicet pepererit, hominem, qui posteà factus est Deus; sicut dicimus presbyteri matrem, aut Episcopi matrem, nõ iam presbyterum aut Episcopum pariendo, sed eum generando ho-

Maria θεότοκος.

minem

minem, qui posteà presbyter vel episcopus factus est. Non ita, inquam, sancta Maria theotocos: sed ideò potiùs, quoniam, vt suprà dictum est, iam in eius sacrato vtero sacrosanctum illud mysterium perpetratum est, quod propter singularem quandam atq; vnicam personæ vnitatem, sicut verbum in carne caro, ita homo in Deo Deus est.

Recapitulatio prædictorum à capite XVII.

CAPVT XXI.

SEd iam ad ea quæ supra memoratis hæresibus, vel de catholica fide breuiter dicta sunt, renouandæ causa memoriæ breuiùs strictiusque repetamus: quo scilicet & intelligantur iterata plenius, & firmius inculcata teneantur. Anathema igitur Photino, non recipienti plenitudinem trinitatis, Christum hominem tantummodo solitarium prædicanti. Anathema Apollinari,

adſerenti in Chriſto conuerſæ diuinitatis, corruptionem, & auferéti perfectæ humanitatis proprietatem. Anathema Neſtorio, neganti ex virgine Deum natum, adſerenti duos Chriſtos, & exploſa trinitatis fide, quaternitatem nobis introducenti. Beata verò Catholica Eccleſia, quæ vnum Deum in trinitatis plenitudine, & item trinitatis æqualitatem in vna diuinitate veneratur: vt neque ſingularitas ſubſtantiæ perſonarum confundat proprietatem, neque item trinitatis diſtinctio vnitatem ſeparet deitatis. Beata, inquam, eccleſia, quæ in Chriſto duas veras perfectasque ſubſtantias, ſed vnam Chriſti credit eſſe perſonã. vt neq; naturarum diſtinctio vnitatem perſonæ diuidat, neq; item perſonæ vnitas differentiam confundat ſubſtantiarum. Beata, inquam, Eccleſia, quæ, vt vnum ſemper Chriſtum & eſſe, & fuiſſe fateatur, vnitum hominem Deo non poſt partum, ſed iam in ipſo matris vtero confitetur. Beata, inquã, Eccleſia, quæ Deum factum hominem,

minem,non conuersione naturę, sed personæ ratione intelligit:personæ autem non simulatoriæ, & transeuntis, sed substantiuæ ac permanentis. Beata,inquam,Ecclesia, quæ hanc personæ vnitatẽ tantam vim habere prædicat, vt propter eam miro ineffabiliq́ue mysterio & diuina homini & Deo adscribat humana: Nam propter eam & hominem de cælo secundũ Deum descendisse,non abnegat,& Deum secundum hominem credidit iu terra factum, passum, & crucifixum.Propter eam denique & hominem Dei filium, & Deum filium virginis confitetur. Beata igitur ac veneranda, benedicta & sacrosancta, & omnino supernæ illi angleorũ laudationi comparãda confessio, quæ vnum Dominũ Deum trina sanctificatione glorificat. Idcirco etenim vel maximè vnitatem Christi prædicat,ne mysterium trinitatis excedat.Hæc in excursu dicta sint,alias(si Deo placuerit)vberiùs tractanda & explicanda.Nunc ad propositũ redeamus.

Quòd error Origenis magna fuerit in Dei Ecclesia populi tentatio.

CAPVT XXIII.

DIcebamus ergo in superioribus, quòd in Ecclesia Dei tentatio esset populi, error magistri: & tanto maior tentatio, quanto ipse esset doctior, qui erraret. Quod primùm scripturæ authoritate, deinde ecclesiasticis docebamus exemplis: eorum scilicet commemoratione, qui cùm aliquandiu sanæ fidei forent habiti, ad extremum tamen, aut in alienam decidissent sectã, aut ipsi suã hæresim cõdidissent. Magna profectò res & ad discendum vtilis, & ad recolendum necessaria, quam etiam atque etiam exemplorum molibus illustrare atque inculcare debemus: vt omnes ferè catholici nouerint, *se cum Ecclesia doctores recipere, non cum doctoribus Ecclesiæ fidem deserere debere.* Sed ego ita arbitror, quod cum multos in hoc tentandi genere proferre va-

Nota.

lea-

leamus, nemo penè sit, qui Origenis tentationi valeat comparari: in quo plura adeò præclara, adeò singularia, adeò mira exstiterunt, vt inter initia habendam cunctis adsertionibus eius fidem, quiuis facilè iudicaret. Nam si vita facit authoritatem, magna illi industria, magna pudicitia, patientia, tolerantia: si genus vel eruditio, quid eo nobilius, qui primum in ea domo natus est, quæ est illustrata martyrio? Deinde pro christo nõ solùm patre, sed omni quoque facultate priuatus, tantum inter sanctæ paupertatis profecit angustias, vt pro nomine dominicæ confessionis sæpius, vt ferunt, adfligeretur. Neque verò hæc in illo sola erant, quæ cuncta posteà tentationi forent, sed tanta etiam vis ingenij, tam profundi, tam acris, tã elegantis, vt omnes penè multũ longeq; superarit: tãta doctrinæ ac totius eruditionis magni scientia, vt pauca forèt diuinæ, penè fortasse nulla humanæ philosophię, quę nõ penitus adsequeretur * Cuius scientiæ cùm Græci non

Origenes.

Origenis genus & eruditio

 crede- * Fortè

Cuius scientiæ cu Græca ccderẽt, Mel le dulcior Origenis oratio.

crederent, Hebræa quoque elaborata sunt. Eloquentiam verò quid memorem? cuius fuit tam amœna, tam læta, tam dulcis oratio, vt mihi ex ore ipsius non tam verba, quàm mella quædam fluxisse videantur. Quæ non ille persuasu difficilia disputandi viribus elimpidauit? quæ factu ardua non vt facillima viderentur effecit? Sed forsitan argumentorum tantummodo nexibus adsertiones suas texuit. Imò planè nemo vnquam Magistrorum fuit, qui pluribus diuinæ legis, vteretur exemplis. Sed credo pauca conscripsit. Nemo mortalium plura: vt mihi sua omnia non solùm non perlegi, sed ne inueniri quidem posse videantur. Cui ne quidquam ac scientiæ instrumenta deesset, etiam plenitudo exabundauit ætatis. Sed forsitan discipulis parum fœlix. Quis vnquam fœlicior? Nempe innumeri ex sinu suo doctores, innumeri sacerdotes, confessores, & Matyres exstiterunt. Iã verò quãta apud ões illius admiratio quanta gloria, quanta gratia fuerit, quis exc-

exequi valeat? Quis non ad eum paulò religiosior, ex vltimis mundi partibus aduolauit? Quis christianorum non penè vt Prophetam, quis Philosophorum non vt magistrum veneratus est? Quàm autem non solùm priuatæ conditioni, sed ipsi quoque fuerit reuerendus Imperio, declarant historiæ, quæ eum à matre Alexandri Imperatoris accitum ferunt, cælestis vtiq; sapientiæ merito, cuius & ille gratia & amore flagrabat. Sed & eiusdem epistolæ testimonium perhibent, quas ad Philippũ Imperatorem, qui primus Romanorum Principũ Christianus fuit, Christiani magisterij authoritate conscripsit. De cuius incredibili quadam scientia, si quis referentibus nobis Christianum non accipit testimonium, saltem testificantibus Philosophis gentilẽ recipiat confessionem. Ait namque impius ille Porphyrius, excitum se fama ipsius Alexandriam ferè puerum perrexisse, ibiq; eum vidisse iam senem: sed planè talem tantũque, qui arcem totius scientiæ

Scribit hac de re Euse. eccleſiaſti. hiſt. li 6.

Prophyry de Origine teſtimonium.

*Fortè conſcendiſſet. Sententia hæc fuit Ciceronis de Platone lib. 1. Tuſcu quæſ. Origenes Dei donis inſolētius abuſus.

*condidiſſet? Dies me citius defecerit, quàm ea quæ in illo viro præclara exſtiterunt, vel ex minima ſaltem parte perſtringam: quæ tamen non ſolùm ad religionis gloriam, ſed etiam ad tentationis magnitudinē pertinebant. Quotus enim quiſq; tanti ingenij, tantæ doſtrinæ, tantæ gratiæ virum à ſe facilè deponeret, ac non potius illa vteretur ſententia, ſe cum Origine errare malle, quam cum alijs vera ſentire? Et quid plura? eò res decidit, vt tantæ perſonæ tanti doctoris, tanti Prophetæ, nō humana aliqua ſed vt exitus docuit, nimiū periculoſa tentatio plurimos à fidei integritate deduceret. Quamobrem hic Origines tantus ac talis dum gratia Dei inſolentiùs abutitur, dum ingenio ſuo nimiùm indulget, ſibiq́ue ſatis credit, cùm parui pendit antiquam Chriſtianæ religionis ſimplicitatem, dum ſe plus cunctis ſapere præſumit, dum eccleſiaſticas traditiones & veterum magiſteria contemnens, quædam ſcripturarū capitula nouo more interpretatur,

tur, meruit vt de se quoque Ecclesiæ Dei diceretur. Si surrexerit in medio tui propheta. Et paulò post Non audies, inquit, verba Prophetæ illius. Et item: Quia tentat vos, inquit, Dominus Deus vester, vtrum diligatis eum, an non. Verè non solùm tentatio, sed etiam magna tentatio, deditam sibi atque in se pendentem Ecclesiam admiratione ingenij, scientiæ, eloquentiæ, cõuersationis & gratię nihil de se suspicantẽ, nihil se verẽtẽ, subitò à veteri religione in nouã prophanitatẽ sensim paulatimq; traducere. Sed dicet aliquis corruptos esse Origenis libros. Nõ resisto, quin potiùs & malo. Nã id à quibusdã & traditũ, & scriptũ est, nõ catholicis tantũ, sed etiam hæreticis. Sed illud est quod nũc debemus aduertere, etsi non ipsũ, libros tamẽ sub nomine suo editos, magnæ esse tentationi, qui multis blasphemiarũ vulneribus scatentes, nõ vt alieni, sed quasi sui & legũtur & amantur: vt etsi in errore cõcipendo Origenis nõ fuit sensus, ad errorẽ tamen persuadendũ

Origenis libri ab aliis corrupti

Orige-

Origenis authoritas valere videatur.

Quod & Tertullianus mutata sententia magna fuerat in Ecclesia tentatio.

CAPVT XXIIII.

Tertulliani eruditio.

SEd & Tertulliani quoque eadē ratio est. nam sicut ille apud Græcos, ita hic apud Latinos nostrorum omnium facilè princeps iudicandus est. Quid enim hoc viro doctius? quid in diuinis, atque humanis rebus exercitatius? Nē pe omnem philosophiā, & cunctas Philosophorum sectas, authores, adsertoresque sectarum, omnesque eorum disciplinas, omnem historiarum ac studiorum varietatem mira quadam mentis capacitate complexus est. Ingenio verò nónne tam graui ac vehemēti excelluit, *vt nihil sibi penè ad expugnandum proposuerit, quod non aut acumine irruperit, aut pondere elisserit?* Iam porrò orationis suę laudes quis exequi valeat? Quæ tan-

ta,

ta,neſcio qua,rationum* neceſſitate conſerta eſt,vt ad conſenſum ſui,quos ſuadere non potuerit,impellat:cuius quot penè verba, tot ſententiæ,ſunt:*quot ſenſus, tot victoriæ.* Sciunt hoc Marciones, Apelles,Praxeæ, Hermogenes, Iudæi,Gentiles,Gnoſtici,cæteriq́ue quorum ille blaſphemias multis ac magnis voluminum ſuorũ molibus,velutquibuſdam fulminibus euertit. Et tamen hic quoque poſt hæc omnia,hic,inquam, Tertullianus,catholici dogmatis,id eſt vniuerſalis ac vetuſtæ fidei parum tenax,ac diſertior multò, quàm fœlicior,mutata deinceps ſententia fecit ad extremum quod de eo beatus confeſſor Hilarius quodam loco ſcribit:Sequenti,inquit,errore detraxit ſcriptis probabilibus authoritatem. Et fuit ipſe quoque in eccleſia magna tentatio.Sed de hoc nolo plura dicere. Hoc tantũ commemorabo,quod contra Moſi præceptum exurgentes in Eccleſia nouellas Montani furias, & inſana illa inſanarum mulierum, nouitij dogmatis ſomnia, veras prophe-

* *Fortè dẽſitate.*

In commentariũs in Matt. cap.5.

Tertullianus Montani ſomnia probat.

prophetias adseuerando, meruit vt de se quoq; & scripturis suis diceretur: Si surrexerit in medio tui propheta. Et mox: Non audies verba prophetæ illius. Quare? Quia, inquit, tentat vos Dominus Deus vester, vtrùm diligatis eum, an non. His igitur tot ac tantis, ceterisq; eiusmodi ecclesiasticorum exemplorum molibus euidenter aduertere, & secundū deuteronomij leges luce clarius intelligere debemus, quod si quando aliquis ecclesiasticus Magister à fide aberrauerit, ad tentationem id nostram fieri prouidentia diuina patiatur: vtrùm diligamus Deum an non in toto corde, & in tota anima nostra.

Quis sit verus Catholicus, & quòd ebulliente hæretica nouitate statim cernatur frumentorum grauitas et leuitas palearum.

Germanus catholicus quis.

CAPVT XXV.

QVæ cum ita sint, *ille est verus, & Germanus Catholicus, qui veritatem Dei, qui Ecclesiam, qui Christi*

Christi corpus diligit, qui diuinæ religioni, qui catholicæ fidei nihil præponit, non hominis cuiuspiam authoritatem, non amorem, non ingenium, non eloquentiam, non philosophiam: sed hæc cuncta despiciens, & in fide fixus, & stabilis permanens, *quidquid vniuersaliter antiquitus Ecclesiam catholicam tenuisse cognouerit, id solum sibi tenendũ credendumque* decernit: quidquid verò ab aliquo deinceps vno, præter omnes vel contra omnes Sanctos nouum & inauditum subinduci senserit, *id non ad religionem, sed ad tentationem potiùs intelligat pertinere.* Tum præcipuè beati Apostoli pauli eruditus eloquijs: hoc est enim quod in prima ad Corinth. scribit: Oportet, inquit, & hæreses esse, vt probati manifesti fiant in vobis. Ac si diceret: Ob hoc hæreseon non statim diuinitus eradicantur authores, vt probati manifesti fiãt, id est, vnusquisq; quàm tenax & fidelis, & fixus *catholicæ* fidei sit amator appareat. Et reuera cũquæq; nouitas ebullit, statim cernitur frumẽtorum

1. *Cor.* 11

torum grauitas, & leuitas palearum : tunc sine magno molimine excutitur ab area, quod nullo pondere intra aream tenebatur. Namque alij illicò prorsus auolant, alij verò tantummodo excussi,& perire metuunt, & redire erubescunt,saucij,semineces, semiuiui: quippe qui tantam veneni hauserint quantitatem, quæ nec occidat, nec digeratur: nec mori cogat, nec viuere sinat. Heu miseranda conditio, quantis illi curarum æstibus, quantis turbinibus exagitantur. Nunc etenim quà ventus impulerit,incitato errore rapiuntur: nunc in semetipsos reuersi, tanquam contrarij fluctus reliduntur: nunc temeraria præsumtione ea quæ incerta videntur approbant: nunc irrationali metu etiam quę certa sunt expauescunt: incerti qua eant,qua redeant: quid appetant, quid fugiant,quid teneant, quid dimittant. Quæ quidem dubij, & malè pendu li cordis afflictio,diuinæ erga se miserationis est medicina,si sapiant. Idcirco etenim extra

Frumẽtum Palea.

tra tutissimũ catholicæ fidei portum diuersis cogitationum quatiuntur, verberantur, ac penè necãtur procellis, vt excussa in altum elatæ mentis vela deponant, quæ malè nouitatum ventis expanderant, seseque intra fidissimam stationem placidæ ac bonæ matris reducant & teneant, atque amaros illos turbulentosque errorũ fluctus primitus reuomant, vt possint deinceps viuæ & salientis aquæ fluenta potare. *Dediscant benè, quod didicerunt non bene: & ex toto Ecclesiæ dogmate quod intellectu capi potest, capiant: quod non potest, credant.*

Ecclesiæ Christi fidissima statio.

Explicat illud Pauli, ô Timothee, depositum custodi, deuitans prophanas vocum nouitates.

CAPVT XXVI.

QVæ cùm ita sint, iterum atq; iterum eadem mecũ reuoluens & reputans, mirari satis nequeo tantam quorundam hominum vesaniam, tantam excę-

catę

catæ mentis impietatem, tantam postremo errandi libidinẽ, vt contenti non sint *tradita semel* & accepta antiquitùs credendi regula, sed noua ac noua in diem quærant, semperque aliud gestiant religioni *addere, mutare detrahere:* Quasi non cæleste dogma sit, quod semel reuelatum esse sufficiat, sed terrena institutio, quæ aliter perfici nisi assidua emendatione, imò potiùs reprehensione nó possit: cùm diuina clament oracula: Ne transferas terminos quos posuerunt patres tui. Et: Super iudicantem, ne iudices. et: scindentem sepem mordebit eum serpens. Et illud Apostolicum, quo omnes omnium hæreseon *scelera*tæ nouitates, velut quodam spirituali gladio sæpe *truncatæ*, semperque truncandæ sunt. O Timothee, depositum custodi, deuitans prophanas vocũ nouitates et oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt. Et post hæc inueniuntur aliqui tanta inueteratæ frontis duritia, tanta im-

Pro.22.
Eccl.8.
Eccl.10.
1.Ti.6.

impudentiæ incude, tam adamantinæ pertinaciæ, qui tantis eloquiorum cæleſtium molibus non ſuccũbant? tantis ponderibus non fatiſcant? tantis malleis non conquaſſentur? tantis poſtremò fulminibus non conterantur? Deuita, inquit, prophanas vocum nouitates: Non dixit antiquitates, non dixit veruſtates, imò planè quid è contrario ſequeretur, oſtendit. *Nam ſi vitanda eſt nouitas, tenenda eſt antiquitas:* & ſi prophana eſt nouitas, *ſacrata eſt vetuſtas.* Et oppoſitiones, inquit, falſi nominis ſcientiæ. Verè falſum nomen apud doctrinas hæreticorum, vt ignorantia ſcientię, & caligo ſerenitatis, & tenebræ luminis appellatione fucentur. Quam quidã, inquit, promittentes circa fidẽ exciderũt. Quid promittentes exciderunt? niſi nouã, neſcio quam, ignoratamq; doctrinam? Audias etenim quoſdam ipſorum dicere: Venite ô inſipientes & miſeri, qui vulgò Catholici vocitamini, & diſcite fidem veram, quam præter nos nullus intelligit, quæ multis

tis antè seculis latuit, nuper verò reuelata & ostensa est: sed discite furtim atque secretim, delectabit enim vos. Et item: Cùm didiceritis, latenter docete: ne mundus audiat, ne ecclesia sciat: paucis namque concessum est tanti mysterij capere secretum. Nón ne hæc verba sunt illius meretricis, quæ apud Solomonis Prouerbia vocat ad se prætereuntes viam, qui diriguntiter suum? Qui est, inquit, vestrum insipientissimus, diuertat ad me. Inopes autem sésu exhortatur, dicens: Panes occultos libenter attingite, & aquam dulcem furtim bibite. Quid deinde? At ille, inquit, nescit quomodo terrigenæ apud eam pereant. Qui sunt isti terrigenæ? Exponat Apost. Qui circa fidem, inquit, exciderunt.

Prou. 9.

CAPVT XXVII.

SEd operæpretiũ est totum ipsum Apost. capitulum diligentiùs pertractare. O Timothee, inquit, depositum custodi, deuitans prophanas vocum nouitates. O, ex-

exclamatio iſta,& præſcientiæ eſt pariter & charitatis: *præuidebat* enim futuros,quos etiam *prædolebat*,*errores*. Quis eſt hodie Timotheus? niſi vel vniuerſa eccleſia, vel ſpecialiter totum corpus Prępoſitorum, qui integram diuini cultus ſcientiam vel habere ipſi debent,vel alijs infundere. Quid eſt depoſitum cuſtodi? Cuſtodi,inquit,propter fures,propter inimicos:ne dormientibus hominibus ſuperſeminent zizania ſuperillud tritici bonum ſemen, quod ſeminauerat Filius hominis in agro ſuo.Depoſitum, inquit, cuſtodi. Quid eſt depoſitum ? Id eſt,quod tibi creditum eſt, nõ quod à te inuentũ;quod accepiſti,nõ quod excogitaſti: rem nõ ingenij,ſed doctrinæ:nõ vſurpationis priuatæ,ſed *publicæ traditionis*: rem ad te perductam, non à te prolatam : in qua non author debes eſſe,ſed cuſtos:non inſtitutor , ſed ſectator, non ducens,ſed ſequens. Depoſitum,inquit,cuſtodi : catholicæ fidei talentum inuiolatum illibatumque ęonſerua. Quod tibi creditum

Timotheus.

Depoſitum.

ditum est, hoc penes te maneat, hoc à te tradatur. Aurum accepisti, aurum redde: nolo mihi pro alijs alia subijcias: *nolo pro auro aut impudenter plumbum aut fraudulenter æramenta supponas: nolo auri speciem, sed naturam planè.* O Timothee, ô Sacerdos, ô Tractator, ô Doctor, si te diuinũ munus idoneũ fecerit, ingenio, exercitatione, doctrina esto spiritalis tabernaculi Beseleel, prętiosas diuini dogmatis gémas exsculpe, fideliter coapta, adorna sapienter, adijce splendorem, gratiam, venustatem. *Intelligatur* te exponente *illustriùs, quod* antè *obscuriùs credebatur.* Per te posteritas intellectum gratuletur, quod antè vetustas non intellectum venerabatur: eadem tamen quæ didicisti ita doce, vt cùm dicas *nouè*, non dicas *noua.*

Allusio ad ea quæ habemus Exo. 36.

Nouè, nõ noua dicenda.

Quomodo in Ecclesia, quæ depositũ custodit, profectus habeatur religionis.

CAPVT XXVIII.

SEd forsitã dicit aliquis: Nullus ne ergo in Ecclesia christi pro-

fect-

fectus habebitur religionis? Habeatur planè,& maximus. Nam quis ille eſt tam inuidus hominibus,tam exoſus Deo, qui iſtud prohibere conetur? Sed ita tamen vt verè profectus ſit ille fidei,non permutatio. Siquidem ad profectum pertinet,vt in ſemetipſa vnaquæque res amplificetur: ad permutationem verò, vt aliquid ex alio in aliud tranſuertatur. Creſcat igitur oportet, & multum vehementerque proficiat, tam ſingulorum, quàm omnium, tam vnius hominis, quàm totius Eccleſiæ ætatum ac ſeculorum gradibus intelligentia, ſcientia, ſapientia: ſed in ſuo duntaxat genere,in eodem ſcilicet dogmate, eodem ſenſu, eademq; ſententia.

Profectus.

Permutatio.

CAPVT XXIX.

IMitetur animarum religio rationẽ corporũ,quæ licet annorũ proceſſu numeros ſuos euoluãt,& explicent, eadem tamen quæ erant,permaneut. Multum intereſt inter pueritiæ florem, & ſenectutis maturitatem: ſed ijdem tamẽ ipſi

ipſi fiunt ſenes, qui fuerant adoleſcentes: vt quamuis vnius eiuſdemque hominis ſtatus habituſq; mutetur, vna tamẽ nihilominus eademq; natura, vna eademq; perſona ſit. Parua lactentium membra, magna iuuenum: eadem ipſa ſunt tamen. Quot paruulorum artus, tot virorum: & ſi qua illa ſunt, quæ æui maturioris ætate pariuntur iam in ſeminis ratione proſerta: vt nihil nouum poſtea proferatur in ſenibus, quod non in pueris iã antea latitauerit. Vnde non dubium eſt, hanc eſſe legitimam & rectam proficiendi regulam, hunc ratum atq; pulcherrimum creſcendi ordinem: ſi eas ſemper in grandioribus partes ac formas numerus detexat ætatis, quas in paruulis creatoris ſapientia præformauerat. Quòd ſi humana ſpecies in aliquam deinceps non ſui generis vertatur effigiem, aut certè addatur quippiam membrorum numero, vel detrahatur: neceſſe eſt vt totũ corpus vel intercidat, vel prodigioſum fiat, vel certè debilitetur. Ita

etiam Christianæ religionis dogma, sequatur has decet profectuũ leges: vt annis scilicet consolidetur, dilatetur tempore, sublimetur ætate: incorruptum tamen illibatumque permaneat, & vniuersis partium suarum mensuris, cunctisq; quasi membris ac sensibus proprijs plenum atque perfectum sit: quod nihil præterea permutationis admittat, nulla proprietatis dispendia, nullam sustineat definitionis varitatem.

CAPVT. XXX.

EXempli gratia: *Seuerunt Maiores* nostri antiquitùs in hac ecclesiastica segete *triticeæ fidei semina*: iniquum valde & incongruum est, vt nos eorum posteri pro germana veritate frumenti, subditicium zizaniæ eligamus errorem. Quin potiùs hoc rectum & consequens est, vt primis atque extremis sibimet non discrepantibus, de incrementis triticeæ institutionis, triticei quoque dogmatis frugem demetamus: vt cùm

Semen triticeæ fidei.

aliquid ex illis ſeminum primordijs acceſſu temporis euoluatur, & nunc lætetur & excolatur: nihil tamen de germinis proprietate mutetur: addatur licet forma, ſpecies, diſtinctio: eadem tamen cuiuſque generis natura permaneat. Abſit etenim, vt roſea illa catholici ſenſus plantaria, in carduos ſpinasque vertantur. Abſit, inquam, vt in iſto ſpiritali paradyſo, de cynnamomi & balſami ſurculis, lolium repentè atque aconita proueniant. *Quodcunque igitur in hac Eccleſia, Dei agricultura, fide patrum ſatum eſt: hoc idem filiorum induſtria decet excolatur, & obſeruetur:* hoc idem floreat & matureſcat, hoc idē proficiat & perficiatur. Fas eſt etenim, vt priſca illa cæleſtis philoſophię dogmata proceſſu téporis excurentur, limentur, poliantur: Sed nefas eſt vt cōmutentur, nefas vt detrūcentur, vt mutilentur. Accipiant licet euidentiam, lucem, diſtinctionem: ſed retineant neceſſe eſt plenitudinem, integritatem, proprietatem.

Roſea catholici ſenſus plantaria.

Abdi-

Abdicata qualibet parte Catholici dogmatis, quantum abolendæ religionis periculum consequatur.

CAPVT XXXI.

NAm si semel admissa fuerit hæc impiæ fraudis licentia, horreo dicere, quantum exscindendæ atque abolendæ religionis periculum consequatur. Abdicata etenim qualibet parte catholici dogmatis, alia quoque atque item alia, ac deinceps alia & alia iam quasi ex more & licito abdicabũtur. Porrò autem singulatim partibus repudiatis, quid aliud ad extremum sequetur, nisi vt totum pariter repudietur? Sed & e contra, *si nouitia veteribus*, extranea domesticis, & prophana sacratis admisceri cœperint, proserpat hic mos in vniuersũ necesse est, vt nihil posthac apud ecclesiã relinqua tur intactũ, nihil illibatũ, nihil integrũ, nihil immaculatũ: *sed sit ibidẽ deinceps impiorũ ac turpiũ errorũ lupãar, vbi erat antè castæ &* incor-

Locus notatu dignus.

Turpiũ errorum lupanar.

corruptæ sacrarium veritatis. Sed auertat hoc à suorum mentibus nefas diuina pietas, sitque hic potiùs impiorum furor.

Christi Ecclesia, sedula depositorum apud se dogmatum custos, quod Conciliorum suorum decretis enitatur.

CAPVT XXXII.

Ecclesiæ officium.

CHristi verò Ecclesia, sedula & cauta depositorum apud se dogmatum custos, *nihil in ijs vnquam permutat, nihil minuit, nihil addit:* non amputat necessaria, non apponit superflua, non amittit sua, non vsurpat aliena: sed omni industria hoc vnum studet, vt vetera fideliter sapienterque tractando, si qua sunt illa antiquitùs informata & inchoata, accuret & poliat: si qua iam expressa, & enucleata, consolidet, firmet: si qua iam confirmata & definita, custodiat. Denique quid vnquam aliud Conciliorum decretis enisa est, *nisi vt quod anteà simpliciter crede-*

Concilia.

credebatur, hoc idem postea diligentius crederetur? quod anteà lentiùs prædicabatur, hoc idem posteà instantiùs prædicaretur? quod anteà securiùs colebatur, hoc idem posteà solicitiùs excoleretur? Hoc, inquam, semper, neque quicqnam præterea, hæreticorũ nouitatibus excitata. Conciliorum suorum decretis catholica perfecit Ecclesia, nisi vt quod priùs à maioribus * sola traditione susceperat, hoc deinde posteris etiam per scripturæ chirographũ consignaret: magnam rerũ summã paucis literis comprehendẽdo, & plerunque propter intelligentiæ lucem, non nouum fidei sensum, nouæ appllationis proprietate signando.

* *Forsè sua.*

Redit ad Apostoli verba, Deuitans prophanas vocum nouitates.

CAPVT XXXIII.

SEd ad Apostolum redeamus: O Timothee, inquit, depositum custodi, deuitans prophanas vo-

cum nouitates: deuita, inquit, quasi viperam, quasi scorpionem, quasi basiliscum: ne te non solùm tactu, sed etiam visu afflatuq; per-
1. Cor. 5. 2. Ioan. 1 cutiant. Quid est deuitare? Cùm huiusmodi nec cibum sumere. Quid est deuita? Si quis, inquit, venit ad vos, & hanc doctrinam non adfert. Quam doctrinam, nisi catholicam, & vniuersalem, & vnam eandemque per singulas ętatum successiones incorrupta veritatis traditione manentem, & vsque in secula, sine fine mansurã? Quid tum? Nolite, inquit, recipere eum in domũ, nec Aue ei dixeritis: qui enim dicit illi Aue, cõmunicat operibus eius malignis. Prophanas, inquit, vocum nouitates. Quid est prophanas? *Quæ nihil habent sacri, nihil religiosi:* ab Ecclesiæ penetralibus, quæ est tẽplum Dei, penitus extraneas. Prophanas, inquit, vocum nouitates: Vocũ, id est, dogmatum, rerũ sententiarum nouitates: quæ sunt vetustati, quæ antiquitati contrarię. Quæ si recipiantur, necesse est vt fides beatorum Patrum, aut tota, aut

Prophanæ nouitates.

Doctrina hoc tempore diligenter attẽdenda.

aut certè magna ex parte violetur: necesse est vt omnes omnium ætatum fideles, omnes sancti, omnes casti, continentes, Virgines, omnes clerici, Leuitæ & Sacerdotes, tanta confessorum millia, tãti Martyrum exercitus, tanta vrbium, tanta populorum celebritas & multitudo, tot Insulæ, Prouinciæ, Reges, Gentes, Regna, Nationes, totus postremò iam penè terrarum orbis, per catholicam fidem Christo capiti incorporatus, tanto seculorum tractu ignorasse, errasse, blasphemasse, nescisse quid crederet, pronuncietur.

CAPVT XXXIIII.

PRophanas, inquit, vocum nouitates deuita: quas recipere atque sectari nunquam catholicorum, semper verò hæreticorum fuit. Et reuera, quæ vnquam hæresis, nisi sub certo nomine, certo loco, certo tempore ebulliuit? Quis vnquam hæreses instituit, nisi qui se priùs ab Ecclesiæ catholicæ vniuersitatis & antiquitatis consensione discreuerit? Quod

Hæretici seipsos ab ecclesia catholica segregant.

ita esse, luce clariùs exempla demonstrant. Quis enim vnquam ante prophanum illum Pelagium, tantam virtutem liberi præsumsit arbitrij, vt ad hoc in bonis rebus per actus singulos adiuuandum, necessariam Dei gratiam non putaret? Quis ante prodigiosum discipulum eius Cęlestium reatu prævaricationis Adæ omne genus humanum negauit astrictum? Quis ante sacrilegum Arrium, trinitatis vnitatem discindere, quis ante sceleratum Sabellium, vnitatis trinitatem confundere ausus est? Quis ante crudelissimum Nouatianum crudelem Deum dixit, eò quòd mallet mortem morientis, quàm vt reuertatur & viuat? Quis ante magum Simonem, a postolica districtione percussum, à quo vetus ille turpitudinum gurges vsque in nouissimum Priscillianum continua & occulta successione manauit, autorem malorum, id est scelerum, impietatum, flagitiorum que nostrorum, ausus est dicere creatorem Deum? Quippe quem adse-

Pelag.

Cælestius.

Arrius Sabellius.

Nouatianus.

Simon magus.

Priscillianus.

rit

rit talem hominum mentibus ipsum suis creare naturam, quę proprio quodam motu & necessariæ cuiu'dam voluntatis impulsu, nihil aliud possit, nihil aliud velit, nisi peccare: eò quod furijs omniũ vitiorũ exagitata et inflãmata, in omnia turpitudinum barathra inexhausta cupiditate rapiatur. Innumerasunt talia quæ breuitatis studio prætermittimus: quibus tamen cunctis satis euidenter perspicueque monstratur, hoc apud omnes ferè hæreses quasi solenne esse ac legitimum, vt semper prophanis nouitatibus gaudeant, antiquitatis scita fastidiant, & per oppositiones falsi nominis scientiæ à fide naufragent. Contrà verò, catholicorum hoc feré proprium, deposita sanctorum patrum & commissa seruare, damnare prophanas nouitates: & sicut dixit, et iterum dixit Apostolus: Si quis annunciauerit, prętęrquàm quod acceptum est, anathemare.

Hæretici nouarum rerũ semper cupidi, antiqua fastidiunt.

Quo pacto hæretici diuinæ ſcripturæ teſtimonijs vtantur.

CAPVT XXXV.

HIc fortaſſe aliquis interroget, an & hæretici diuinę ſcripturæ teſtimonijs vtantur. Vtuntur planè,& vehementer quidem, nã videas eos volare per ſingula quæque ſanctæ legis volumnia : per Moſi,per Regnorum libros, per Pſalmos,per Apoſtolos,per Euangelia,per Prophetas.Siue enim apud ſuos,ſiue alienos:ſiue priuatim,ſiue publicè,ſiue in ſermonibus,ſiue libris:ſiue in conuiuijs,ſiue in plateis:nihil vnquam penè de ſuo proferunt,quod non etiam ſcripturę verbis adumbrare conentur. Lege Pauli Samozateni opuſcula,Priſcilliani, Eunomij, Iouiniani,reliquarumq; peſtium: cernas infinitam exemplorum congeriem,prope nullam omitti paginam,quæ nõ noui aut veteris teſtaméti ſentétijs fucata & colorata ſit.Sed tanto magis cauendi & perti-

pertimescendi sunt, quanto occultiùs sub diuinæ legis vmbraculis latitant. Sciunt enim fœtores suos nulli ferè citò esse placituros, si nudi & simplices exhalentur: atque idcirco eos cælestis eloquij velut quodam aromate aspergũt, vt ille qui humanum facilè despiceret errorem, diuina non facilè contemnat oracula. Itaque faciunt quod hi solent, qui paruulis austera quędam temperaturi pocula, priùs ora melle circumliniunt: vt incauta ætas cùm dulcedinem præsenserit, amaritudinem non reformidet. Quod etiam ijs curæ est, qui mala gramina & noxios succos, medicaminum vocabulis prędolarant: vt nemo ferè vbi suprascriptum legerit remedium suspicetur venenum.

Sub diuinæ legis vmbraculis hæretici errores suos tegunt.

Pulcherrimæ similitudines.

Allegatur contra hæreses initium 7 capitis Matthæi.

CAPVT XXXVI.

IDem denique & Saluator clamabat. Attendite vobis á Pseudoprophetis, qui veniunt ad vos in

Matth. 7

in veſtitu ouium, ab intus autem ſunt lupi rapaces. Quid eſt veſtitus ouium? niſi prophetarum & Apoſtolorum proloquia, quæ ijdem cuili quadam ſynceritate agno illi immaculato, qui tollit peccatum mundi, tanquam vellera quædam texuerunt? Qui ſunt lupi rapaces? niſi ſenſus hæreticorum feri & rapidi, qui caulas Eccleſiæ ſemperinfeſtant, & gregem Chriſti quâqua poſſunt, dilacerant. Sed vt fallaciùs incautis ouibus obrepant, manente luporum ferocia, deponunt lupinam ſpeciem, & ſeſe diuinæ legis ſententijs, velut quibuſdam velleribus obuoluunt: vt cùm quiſque lanarum molliciem præſenſerit, nequaquam aculeos dentium pertimeſcat. Sed quid ait Saluator? Ex fructibus eorum cognoſcetis eos. Id eſt cùm cœperint illas voces non iam proferre tantùm, ſed etiam exponere: nec adhuc iactare ſolùm, ſed etiam interpretari: tunc amaritudo illa, tunc acerbitas, tunc rabies intelligitur, tunc nouitium virus * exhalabitur, tũc pro-

Veſtitus ouium quid.

Qui ſint lupi rapares.

Fructus hæreticorum.

* *Exhalatur.*

prophanæ nouitates aperiuntur, tunc transferri patrum terminos, tunc catholicam fidem cędi, tunc ecclesiasticum dogma lacerari.

Ex. 1. Cor. 11. capite, quod Pseudoapostoli sint operarij subdoli, transfigurantes se in angelos lucis. Itē, quod sint discipuli diaboli tentātis Christum.

CAPVT XXXVII.

TAles erant ij quos percutit Apostolus Paulus in secunda ad Corinthios, dicens: Nam eiusmodi, inquit, Pseudoapostoli, sunt operarij subdoli, transfigurantes se in Apostolos Christi? Quid est transfigurantes se in Apostolos Christi? Proferebant Apostoli diuinæ legis exempla, proferebant & illi: Proferebant Apostoli Psalmorum autoritates, proferebant & illi: Proferebant Apostoli sententias Prophetarum, et illi nihilominus proferebant. Sed cum ea quæ similiter protulerant, interpretari non similiter cœpissent, tunc

1. Cor. 11

Transfigurare se in Apostolos Christi quid.

tunc simplices à subdolis, tunc infucati à fucatis, tunc recti à peruersis, tunc postremò veri Apostoli à falsis Apostolis discernebantur. Et non mirum, inquit: Ipse enim satanas ttansfigurat se in angelum lucis: non est ergò magnum, si ministri eius transfigurantur sicut ministri iustitiæ. Ergo secundum Apostoli Pauli magisterium, quotiescunque vel Pseudoapostoli, vel pseudoprophetę, vel Pseudodoctores, diuinæ legis sententias proferunt, quibus malè interpretatis errores suos astruere conentur, non dubium est, quin autoris sui callida machinamenta sectentur: quæ ille nunquam profectò comminisceretur, nisi sciret omnino nullam esse ad fallendum faciliorem viam, quàm vbi nefarij erroris subinducitur fraudulentia, ibi diuinorũ verborũ prætendatur autoritas. Sed dicet aliquis: Vnde probatur quòd sacræ legis exẽplis diabolus vti soleat? Legat euangelia; in quibus scribitur: Tunc assũsit eum diabolus, id est, Dominum Sal-

Fallendi via facillima.

Mat. 4.

Saluatorẽ: & ſtatuit illũ ſupra pinnã templi, & dixit ei: Si filius Dei es, mitte te deorſum, ſcriptũ eſt enim, quòd angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis: in manibus tollent te, ne fortè offendas ad lapidẽ pedẽ tuũ. Quid hic faciet miſellis hominibus, qui ipſum Dominũ maieſtatis ſcripturarũ teſtimonijs appetiuit? Si, inquit, filius Dei es, mitte te deorſũ. Quare? Scriptũ eſt enim; inquit. Magnoperè nobis doctrina loci iſtius attendenda atque retinenda eſt, vt tanto euangelicæ autoritatis exemplo, quãdo aliquos apoſtolica, ſeu prophetica verba proferre contra catholicam fidẽ viderimus, diabolum per eos loqui minimè dubitemus. Nam ſicut tunc caput capiti, ita nunc quoque membra membris loquũtur: membra ſcilicet diaboli, mẽbris Chriſti, perfidi fidelibus, ſacrilegi religioſis, hæretici poſtremò catholicis. Sed quid tandem dicit? Si, inquit, filius Dei es, mitte te deorſum. Hoc eſt, filius eſſe vis Dei, & hæreditatem regni cæle- *Nota.*

Mittere se deorsũ quid.

cæleſtis accipere, mitte te deorſũ, id eſt, ex iſtius te ſublimis Eccleſiæ, quæ etiam templum Dei putatur, doctrina & traditione demitte. Ac ſi quis interroget quépiam hæreticorum ſibi talia perſuadentem: Vnde probas, vnde doces, quod Eccleſiæ catholicæ vniuerſalem & antiquam fidem dimittere debeã? Statim ille. Scriptum eſt enim. Et continuò mille teſtimonia, mille exempla, mille authoritates parat, de Lege, de Pſalmis, de Apoſtolis, de Prophetis, quibus nouo & malo more interpretatis, ex arce catholica, in hæreſeos barathrum infœlix anima præcipitetur. Iam verò illis quæ ſequuntur promiſſionibus miro modo incautos homines hæretici decipere conſueuerunt. Audent etenim polliceri, & docere, quòd in Eccleſia ſua, id eſt, in communionis ſuæ conuenticulo, magna & ſpecialis ac planè perſonalis quædam ſit Dei gratia, adeò vt ſine vllo labore, ſine vllo ſtudio, ſine vlla induſtria, etiãſi nec quærant, nec petant, nec pulſent, qui-

Ex catholica arce in hæreſeos barathrum præcipitari.

quicunq; illi ad numerũ ſuũ pertinent, tamen ita diuinitùs diſpenſentur, vt angelicis euecti manibus, id eſt, angelica protectione ſeruati nunquam poſſint offendere ad lapidem pedem ſuum, id eſt, nunquam ſcandalizari.

Offendere pedem ad lapidem.

Nota.

Quí reſiſtendum ſit fallacijs diaboli & diſcipulorum eius dum Scripturas allegant.

CAPVT XXXVIII.

SEd dicit aliquis: Si diuinis eloquijs, ſententijs, promiſſionibus, & diabolus, & diſcipuli eius vtuntur, quorum alij ſunt Pſeudo apoſtoli & pſeudoprophetæ, & pſeudomagiſtri, & omnes ex toto hæretici, quid facient catholici homines, & matris Eccleſię filij? quónam modo in ſcripturis ſanctis veritatem à falſitate diſcernent? Hoc ſcilicet facere magnopere curabunt, quod in principio Commonitorij iſtius ſanctos & doctos viros nobis tradidiſſe ſcripſimus: vt diuinum canonem ſecun-

cun-

cundum vniuersalis Ecclesiæ traditiones, & iuxta catholici dogmatis regulas interpretentur: In qua item catholicę apostolicæq; Ecclesiæ sequantur necesse est Vniuersitatem, Antiquitatem, Cõsensionem. Et si quando pars cõtra vniuersitatem, nouitas contra vetustatem, vnius vel paucorum errantium dissensio contra omnium vel certè multò plurium catholicorum consensionem rebellauerit, præferant patris corruptioni, vniuersitatis integritatem: in qua eadem vniuersitate, nouitatis prophanitati antiquitatis religionem, itemq; in ipsa vetustate, vnius siue pauciſſimorum temeritati, primùm omnium generalia, si qua sunt, vniuersalis concilij decreta præponant. Tunc deinde, si id minus est, sequantur quod proximum est, multorum atque magnorum consentientes sibi sententius magistrorũ: quibus adiuuante Domino fideliter, sobriè, solicitè obseruatis, nõ magna difficultate noxios quosq; exsurgentiũ hæreticorum deprehendemus errores.

Elegans oppositio.

Quó-

Quónam modo hæreſes prolatis veterũ magiſtrorum ſententijs concordantibus, deprehendantur & condemnentur.

CAPVT XXXIX.

HIc iam conſequens eſſe video, vt exemplis demõſtrem, quónam modo prophanæ hæreticorũ nouitates, prolatis atque collatis veterum magiſtrorum concordãtibus ſibimet ſententijs, & deprehendantur & cõdemnentur. Quæ tamen antiqua ſanctorum Patrũ conſenſio, non in omnibus diuinæ legis quæſtiunculis, ſed ſolùm certè præcipuè in fidei regula magno nobis ſtudio & inueſtiganda eſt, & ſequenda. Sed neq; ſemper, neq; omnes hæreſes hoc modo impugnandæ ſunt, ſed nouitiæ recentesq; tantummodo: cùm primũ ſcilicet exoriuntur, antequam infalſarint vetuſtæ fidei regulas, ipſius temporis vetentur anguſtijs, ac priuſquam manante latiùs veneno Maiorum volumina vitiare

In quibus inter ſe cõſentiant patres orthodoxi.

tiare conentur. Cæterum dilatatæ & inueteratæ hæreſes nequaquam hac via aggrediendæ ſunt, eò quòd prolixo temporum tractu longa ijs furandæ veritatis patuerit occaſio. Atque ideò quaſcunque illas antiquiores, vel ſciſmatum, vel hæreſeon prophanitates, nullo modo nos oportet, niſi aut ſola, ſi opus eſt, ſcripturarum autoritate conuincere, aut certè iam antiquitùs vniuerſalibus Sacerdotum catholicorum Concilijs conuictas damnatasque vitare. Itaque cùm primùm mali cuiuſque erroris putredo erumpere cœperit, & ad defenſionem ſui quædam ſacræ legis verba furari, eaque fallaciter & fraudulenter exponere: ſtatim interpretando canoni Maiorum ſententię congregandæ ſunt, quibus illud quodcunque exurget nouitium, ideoque prophanum, & abſque vlla ambage prodatur, & ſine vlla re tractatione damnetur. Sed eorum duntaxat Patrũ ſententię conferendæ ſunt, qui in fide & communione catholica, ſanctè, ſapienter, con-

Quorum patrum ſententias ſequi oporteat.

constanter viuentes, docentes, & permanentes, vel mori in Christo fideliter, vel occidi pro Christo fœliciter meruerunt. *Quibus tamen hac lege credendum est, vt quicquid vel omnes, vel plures, vno eodemque sensu manifestè, frequenter, perseueranter, velut quodam consentiente sibi magistrorum concilio, accipiendo, tenendo, tradendo firmauerint, id pro indubitato, certo, ratoque habeatur.* Quicquid verò, quamuis ille sanctus, & doctus, quamuis Episcopus, quamuis Cõfessor & Martyr, præter omnes, aut etiam contra omnes, senserit, id inter proprias & occultas, & priuatas opiniunculas a communis, publicæ, ac generalis sententiæ authoritate secretum sit: nec cum summo æternæ salutis, periculo, iuxta sacraligam hæreticorum & scismaticorum consuetudinem, vniuersalis dogmatis veritate dimissa, vnius hominis nouitium sectemur errorem.

Patrum

Patrũ cõsentientes sententiæ quantæ sint authoritatis.

CAPVT XL.

QVorum beatorum Patrum sanctum catholicumq; consensum, ne quis sibi temerè fortè contemnendum arbitretur, ait in prima ad Corint. Apostolus? Et quosdã quidẽ posuit Deus in ecclesia, primùm Apostolos, quorũ ipse vnus erat: secundò Prophetas, qualem in Actibus Apostolorũ legimus Agabum: tertiò doctores, qui tractatores nunc appellãtur, quos hic idem Apostolus etiam Propheras interdum nuncupat, eò quod per eos prophetarũ mysteria populis aperiãtur. Hos ergo in ecclesia Dei diuinitùs per tempora & loca dispensatos, quisquis in sensu catholici dogmatis vnum aliquid in Christo sentientes cõtemserit, nõ hominẽ contemnit, sed Deũ: à quorũ veridica vnitate ne quis discrepet, impensiùs obtestatur idem Apostolus, dicens: Obsecro autẽ vos fratres, vt idipsũ dicatis

1. Cor. 12

Act. 12

Tractatores.

Prophetæ.

1. Cor. 1.

dicatis omnes,& non sint in vobis schismata:sitis autem perfecti in eodē sensu,& in eadem sententia.Quòd si quis ab eorum sentētiæ cōmunione desciuerit,audiet illud eiusdem Apostoli: Non est Deus dissensionis,sed pacis:Id est, nō eius,qui à cōsentienti vnitate 1. Cor. 1
defecerit,sed eorū qui in consentiendi pace permanserit: Sicut in omnibus,inquit, ecclesijs sanctorum doceo, id est, catholicorum: quæ ideò sanctę sunt,quia in fidei cōmunione persistunt. Et ne quis forsitan prætermissis cæteris, se solū audiri, sibi soli credi arrogaret,paulò pòst ait: An à vobis, inquit, verbum Dei processit?aut in vos solos deuenit?Et,ne hoc quasi perfunctoriè acciperetur, adiecit:Si quis,inquit, videtur Propheta esse aut spiritalis,id est, spiritalium rerum Magister, summo studio æqualitatis & vnitatis cultor existat: vt scilicet neque opiniones suas cęteris præferat,& ab vniuersorum sensibus non recedat.Cuius rei mandata qui ignorat,inquit,id est, qui aut nescita non

non discit, aut scita contemnit, ignorabitur, hoc est, indignus habebitur, qui inter vnitos fide, & exæquatos humilitate diuinitus respiciatur quo malo nescio, an quidquam acerbius cogitari queat. Quod tamen iuxta Apostolicam comminationem Pelagiano illi prouenisse cernimus Iuliano, qui se collegarum sensui, aut incorporare neglexit, aut excorporare præsumsit. Sed iam tempus est, vt collicitum proferamus, exemplum, vbi & quomodo sanctorum Patrum sententiæ congregatæ sint vt secundum eas ex decreto atque authoritate Concilij ecclesiasticæ fidei regula figeretur, Quod quò commodiùs fiat, hic sit iam huius Commonitorij modus: vt cætera quæ sequuntur, ab alio sumamus exodio. Secundum Commonitorium interlapsum est, neq; ex eo ampliùs quidquam, quàm postrema particula remansit, id est, sola recapitulatio, quæ & subiecta est.

Iulianus Pelagianus.

Secunda pars pene tota intercidit.

Reca-

Recapitulatio eorum quæ præcedenti libro ſunt dicta.

CAPVT XLI.

QVæ cùm ita ſint, iam tempus eſt, vt ea quæ duobus his commonitorijs dicta ſunt, in huius ſecundi fine recapitulemus. Dixímus in ſuperioribus hanc fuiſſe ſemper & eſſe hodieque Catholicorum conſuetudinem, vt fidem veram duobus his modis approbent. Primum diuini canonis authoritate, deinde Eccleſiæ catholicæ traditione: non quia canon ſolus non ſibi ad vniuerſa ſufficiat, ſed quia verba diuina pro ſuo pleriq; arbitratu interpretantes, varias opiniones erroreſque concipiant. Atq; ideò neceſſe ſit, vt ad vanam eccleſiaſtici ſenſus regulam ſcripturæ cęleſtis intelligentia dirigatur: in ijs duntaxat præcipuè quæſtionibus, quibus totius catholici dogmatis fundamenta nituntur. Item diximus, in ipſa rurſus eccleſia vniuerſitatis

Duobus modis vera fides approbatur.

Pariter & antiquitatis consensionem spectari oportere, ne aut ab vnitatis integritate in parte schismatis abrumpamur, aut è vetustatis religione in hæreseon nouitates, præcipitemur. Item diximus, in ipsa ecclesiæ vetustate duo quædam vehementer studioseq; obseruanda, quibus penitùs inhærere deberent, quicunq; heretici esse nolint: Primùm si quid esset antiquitùs ab omnibus Ecclesiæ catholicæ sacerdotibus vniuersalis concilij authoritate decretum: Deinde si qua noua exurgeret quæstio, vbi id minimè reperiretur, recurrendum ad sanctorũ Patrum sententias eorum duntaxat, qui suis quique temporibus & locis in vnitate communionis & fidei permanentes, Magistri probabiles extitissent. Et quidquid vno sensu atque consensu tenuisse inuenirentur, id ecclesiæ verum & catholicum absque vllo scrupulo iudicaretur.

Brt

Breuiter recapitulat ex secundo cõmonitorio, quod intercidit, quomodo in Conc. Ephesino sanctorum patrum sententiæ congregatæ sint, vt secundum eas authoritate Concilij ecclesiasticæ fidei regula figeretur.

CAPVT XLII.

QVod ne præsumptione magis nostra, quàm authoritate ecclesiastica promere videremur, exemplum adhibuimus sancti Concilij, quod ante triennium fermè in Asia apud Ephesum celebratum est, viris clarissimis Bassо Antiochoque Consulibus. Vbi cùm de sanciendis fidei regulis disceptaretur, ne qua illic forsitan prophana nouitas in modum perfidiæ Ariminensis obreperet, vniuersis Sacerdotibus, qui illo ducenti ferè numero conuenerant, hoc catholicissimum, felicissimum atque optimum factu visum est, vt in medium

Concilium Ephesinũ.

ſanctorum Patrum ſententiæ proferrentur, quorum alios Martyres, alios Confeſſores, omnes verò catholicos Sacerdotes fuiſſe, & permanſiſſe conſtaret: vt ſcilicet ritè atque ſolenniter ex eorũ cõſenſu atque decreto antiqui dogmatis religio cõfirmaretur, & prophanæ nouitatis blaſphemia cõdemnaretur. Quòd cùm ita factum foret, iure meritoque ille Neſtorius, catholicæ vetuſtati contrarius, beatus verò Cyrillus ſacroſanctæ antiquitati conſentaneus iudicatus eſt. Et vt ad fidem rerũ nihil deeſſet, etiam nomina & numerum (licet ordinem fuiſſemus obliti) edidimus eorum patrum iuxta quorum ordinem ibidem concinentem ſibi concordẽque ſententiam, & legis, ſacrę proloquia expoſita ſũt, & diuini dogmatis regula conſtabilita. Quos ad confirmandam memoriam hic quoque recenſere nequaquam ſuperfluum eſt. Sunt ergo hi viri, quorum in illo Concilio, vel tanquam iudicum vel tanquam teſtium ſcripta recitata ſunt: Sanctus

ctus Petrus Alexandrinus, Episcopus, doctor præstantissimus, & Martyr beatissimus : Sanctus Athanasius eiusdem ciuitatis antistes, Magister fidelissimus, & Confessor eminentissimus : Sanctus Theophilus eiusdem item vrbis episcopus, vir fide, vita, scientia satis clarus: cui successit venerandus Cyrillus, qui nunc illustrat Alexandrinam Ecclesiã. Et ne forsitan vnius ciuitatis ac prouinciæ doctrina putaretur, adhibita sunt etiam illa Cappadociæ lumina, sanctus Gregorius Episcopus & confessor de Nazanzo: Sanctus Basilius Cæsareæ Cappadociæ Episcopus & confessor: Sanctus item alter Gregorius Nicenus Episcopus, fidei, conuersationis, integritatis & sapientiæ merito fratre Basilio dignissimus. Sed ne sola Græcia aut Oriens tantùm, verumetiam Occidentalis & Latinus orbis ita semper sensisse approbaretur: lectæ sunt quoque ibi quædam ad quosdam Epistolæ sancti Fœlicis martyris, & sancti Iulij, vrbis Romæ Episcoporum.

Patres prædicti Concilij Ephesini

Et vt non solùm caput orbis, verum etiam latera, illi iudicio testimonium perhiberent, adhibitus est à meridie beatissimus Cyprianus, Episcopus Carthaginensis, & martyr; à Septentrione sanctus Ambrosius, Mediolanensis Episcopus. Hi sunt igitur omnes apud Ephesum sacrato decalogi numero Magistri, Consiliarij, Testes, Iudicesque producti: quorum beata illa Synodus doctrinam tenens, consilium sequens, credens testimonio, obediens iudicio, absque * tædio, præsumtione, & gratia, de fidei regulis pronunciauit. Quanquam multo amplior maiorum numerus adhiberi potuerit, sed necesse non fuit: quia neque multitudine testium negotij tempora occupari oportebat, & decem illos non aliud ferè sensisse, quàm cæteros omnes collegas suos nemo dubitat. Post quæ omnia adiecimus etiam beatam Cyrilli sententiã, quæ gestis ipsis ecclesiasticis continentur. Namque cùm lecta esset sancti Caprcoli Episcopi Carthaginensis Epistola, qui

* Odio.

Cyril.

qui nihil aliud intendebat, & precabatur, nisi vt expugnata nouitate antiquitas defenderetur, ita Episcopus Cyrillus proloquutus est & definiuit: quod hic quoque interponere non absre videtur: ait enim in fine gestorum: Et hæc, inquit, quæ lecta est epistola, venerandi & multum religiosi Episcopi Carthaginensis Capreoli, fidei gestorũ inseretur, cuius aperta sententia est: vult enim antiquæ fidei dogmata confirmari, nouitia verò & superfluè adinuenta, & impiè promulgata, reprobari atque damnari. Omnes Episcopi adclamauerunt: Hæ omnium voces sunt, hæc omnes dicimus, hocomnium votũ est. Quę tandem omniũ voces, atq; omnium vota, nisi, vt quod erat antiquitùs traditũ, teneretur? quod adinuentũ nuper, exploderetur? Post quæ admirati sumus & prædicauimus, quanta Concilij illius fuerit humilitas & sanctitas, quot numero sacerdotes, penè ex maiori parte Metropolitani, tantæ eruditionis, tantæque doctrinæ

Capreolus episcopus.

vt propè omnes possint de dogmatibus disputare. Quibus quum ipsa in vnum congregatio audendi à se aliquid & statuendi addere videretur fiduciam, nihil tamen donarent, nihil præsumerent, nihil sibi penitus arrogarét: sed omnimodis præcauerent, ne aliquid posteris traderent, quod ipsi à Patribus non accepissent: & non solum in præsenti rem benè disponerent, verumetiam pòst futuris exempla præberent, vt & ipsi scilicet sacratæ Vetustatis dogmata colerent, prophanæ verò Nouitatis adinuenta damnarent. Inuecti etiam sumus in Nestorij sceleratam præsumptionem, quòd sacram scripturam se primum & solum intelligere, & omnes eos ignorasse iactaret, quicunque antè se Magisterij munere præditi, diuina eloquia tractauissent: vniuersos scilicet Sacerdotes, vniuersos Confessores & Martyres: quorum alij explanassent Dei legem, alij verò explanantibus cõsensissent, vel credidissent totam postremo etiã nunc errare & sem-

Execrãda Nestorij arrogantia

per

per errasse adseueraret Ecclesiam, quæ, vt ipsi videbatur, ignaros, erroneosque doctores & sequutos esset & sequeretur.

Geminam adijcit Apostolicæ sedis authoritatem ad prophanas quasque nouitates extinguendas.

CAPVT XLIII.

QVæ omnia licet cumulatè abundeque sufficerent ad prophanas quasque nouitates obruendas & extinguendas, tamen ne quid deesse tantæ plenitudini videretur, ad postremum adiecimus geminam Apostolicæ sedis authoritatem: vnam scilicet sancti Papæ Xysti, qui nunc Romanam Ecclesiam venerandus illustrat: alterã præcessoris sui beatæ memoriæ Papæ Cælestini, quam hic quoque interponere necessariam iudicauimus. Ait atque Papa Xystus in epistola, quam de causa Nestorij Antiocheno misit episcopo: Ergo inquit, quia sicut ait Apostolus, fides vna est, quæ euidenter obtinuit dicẽda, credamus

Xystus Papa.

Non extat.

& tenenda credamus. Tandem illa tenẽda & credẽda prosequitur, & ait: Nihil vltrà, inquit, liceat Nouitati, quia nihil addi conuenit Vetustati: Perspicua maiorum fides & credulitas, nulla cœni permixtione turbetur. Omnino apostolicæ: vt Maiorum credulitatẽ perspicuitatis lumine ornaret, nouitias verò prophanitates cœni permixtione describeret. Sed & Papa Cælestinus pari modo eadẽq; sententia: Ait enim in epistola, quã Gallorum sacerdotibus misit, arguens eorum conniuẽtiam, quòd antiquã fidem silentio destituentes, prophanas nouitates exurgere paterẽtur: Meritò, inquit, causa nos respicit, si silẽtio foueamus erroré. Ergo corripiãtur huiusmodi, non sit ijs liberum, habere pro voluntate sermonem. Hîc aliquis fortasse addubitet, quinã sint illi, quos habere prohibeat liberũ pro voluntate sermonẽ: Vetustatis prædicatores, an Nouitatis adinuentores. Ipse dicat, & dubitationem lengentium ipse dissoluat. Sequitur enim: Desinat, inquit,

Cælestinus Papa.

quit, si ita res est, id est, si ita est, vt apud me quidam vrbes & prouincias vestras criminantur, quòd eas quibusdam nouitatibus consentire noxia dissimulatione faciatis: definat itaque, inquit, si ita res est, incessere nouitas vetustatem. Ergo hæc fuit beati Cælestini beata sententia, non vt vetustas cessaret obruere nouitatem: sed potiùs nouitas desineret incessere vetustatem. Quibus apostolicis catholicisque decretis quisquis refragatur, insultet primùm omnium necesse est, memoriæ sancti Cælestini, qui statuit vt disineret incessere nouitas vetustatem: deinde irrideat definita sancti Xysti, qui censuit, ne vltra quidquam liceat Nouitati, quia nihil addi conuenit, Vetustati: Sed & beati Cyrilli statuta contemnat, qui venerandi Capreoli zelum magna prædicatione laudauit, quòd antiquæ fidei dogmata confirmari cuperet, nouitia verò adinuenta dammari. Ephesinam quoque Synodum, id est, totius penè Orientis sanctorum

ctorum episcoporũ iudicata proculcet: quibus diuinitùs, placuit, nihil aliud posteris credendum decernere, nisi quòd sacrata sibiq; in christo cõsentiens sanctorũ Patrũ tenuisset antiquitas, quiq; etiã vociferantes & acclamãtes, vno ore testificati sũt, has esse omniũ voces, hoc omnes optare, hoc ões cẽsere: vt sicut vniuersi ferè ante Nestoriũ hæretici, contemnentes vetustatẽ & asserentes nouitatem damnati forẽt, ita ipse quoq; Nestorius author nouitatis & impugnator vetustatis condemnaretur. Quorũ sacrosãcto & cælestis gratiæ munere inspirata cõsensio cui displicet, quid aliud sequitur, nisi vt prophanitatẽ Nestorij adserat nõ iure damnatã? Ad extremum quoq; vniuersã Christi Ecclesiam & Magistros eius Apostolos & Prophetas, præcipueq; tamen Apostolum Paulũ velut quædã purgamenta conténat: illam, quòd à religione colendæ & excolendæ semel sibi traditæ fidei nunquam recesserit: illum verò quia scripserit: O Timothee, depositum custodi

todi, deuitans prophanas vocum nouitates. Et ité: Si quis vobis annunciauerit præterquã quod accepistis, anathema sit. Quod si neq; apostolica definita, neq; ecclesiastica decreta temeranda sunt, quibus secundũ sacrosãctam vniuersitatis & antiquitatis consensionẽ cuncti semper hæretici, & ad extremũ Pelagius, Cælestius, Nestorius, iure meritoq; dãnati sunt, necesse est profectò omnibus deinceps catholicis, qui sese ecclesiæ matris legitimos filios probare student, vt sanctæ sanctorũ patrũ fidei inhæreant, adglutinent, immoriãtur: prophanas verò prophanorũ nouitates detestentur, horrescant, insectentur, persequãtur. Hæc sunt ferè quæ duobus Cõmonitorijs latiùs differta, aliquanto nunc breuiùs recapitulãdi lege constricta sunt: vt memoria mea cui adminiculandæ ista confecimus, & commonendi assiduitate reparetur, & prolixitatis fastidio non obruatur.

FINIS.

2450

INDEX SEV SVMMARIVM CAPITVM HVIVS libri.

PRæfatio Authoris. Fol. 1

Authoritati ſacræ Scripturæ addendam eſſe Eccleſiaſticæ intelligentiæ authoritatẽ, vt catholicæ fidei veritas abhæreticæ prauitatis falſitate diſcernatur. cap. 1. 2

Magnopere curandum eſſe vt id teneamus quod vbique, quod ſemper, quod ab omnibus creditum eſt. cap. 3. 4. 5

Nouelli dogmatis inductione quantum inuehatur calamitatis, Arrianæ perfidiæ exemplo monſtratur. cap. 6

Quòd fidem Confeſſorum & Martyrum denegare non poſſumus, quorum victurias prædicamus: & à quibus non partis, ſed vniuerſitatis ſuſcepta eſt defenſio. cap. 7. 8

Quò

Quò quisque religiosior est, eo promtius nouellis adinuentionibus cõtrait. Vnde Magno studio Stephanus Papa restitit iteratiõi baptismatis. cap. 9.10

Hæretici, vt filii Cham, libenter erratum sanctiviri prodũt: & veteris cuiuspiam viri scripta paulò inuolutiùs edita pro se citant. cap. 11

Exponitur locus Pauli ad Gal. 1. Licèt nos aut angelus de cælo euãgelizet vobis, præterquã quod euangelizauimus vobis, anathema sit. cap. 12.13.14

Ex Deuter. 13. cap docet cur persæpe diuinitùs sinãtur magni viri rerum nouarum in Ecclesia fieri authores. cap. 15

Illud Moysi. Deut. 13. Tentat vos Dominus si diligatis eum: declarat exẽplis Nestorij, Photini & Apollinaris, qui non paruæ tentationi catholicis exstiterunt. cap. 16

Quid sentiant memorati hæretici, Nestorius, Photinus & Apollinaris. cap. 17

Quid contra prædictas hæreses de Deo & saluatore nostro Catholica sen-

ſentiat Eccleſia.cap. 18. 19. 20. 21
Recapitulatio prædictorum à capite 17.cap. 22
Quòd error Origenis magna fuerit in Dei Eccleſia populi tentatio. Cap. 23
Quòd & Tertullianus mutata ſententia magna fuerit in Eccleſia tentatio.cap. 24
Quis ſit verus Catholicus, & quòd ebulliente hæretica nouitate ſtatim cernatur frumentorũ grauitas, & palearum leuitas. cap. 25
Explicat illud Pauli.1. Timoth. 6. O Timothæe, depoſitum cuſtodi, deuitans prophanas vocum nouitates.cap. 26. 27. *& ſequentibus.*
Quomodo in Eccleſia, quæ depoſitum cuſtodit, profectus habeatur religionis.cap. 28. 29. 30
Abdicata qualibet parte Catholici dogmatis, quantum abolendæ religionis periculum conſequatur. cap. 31
Chriſti Eccleſia, ſedula depoſitorum apud ſe dogmatum cuſtos, quid Conciliorum ſuorũ decretis enitatur.cap. 32

Redit

Redit ad Apostoli verba. Deuitans prophanas vocum nouitates. cap. 33.34
Quo pacto hæretici diuinæ scripturæ testimonijs vtantur. cap. 35
Allegatur contra hæreses initium 7. capitis Matthæi. cap. 36
Ex. 1. Corinth. 11. capite, quòd pseudoapostoli sint operarij subdoli, trãsfigurantes se in Angelos lucis: item, quòd sint discipuli diaboli tentantis Christum. cap. 37
Quî resistendum sit fallacijs diaboli & discipulorum eius, dum Scripturas allegant. cap. 38
Quónam modo hæreses prolatis veterum Magistrorum sententijs concordantibus, deprehendantur & condemnentur. cap. 39
Patrum consentientes sententiæ quantæ sint authoritatis. cap. 40
Recapitulatio eorum quæ præcedenti libro sunt dicta. cap. 41
Breuiter recapitulat ex secundo Cõmonitorio, quod intercidit, quomodo in Concilio Ephesino sanctorum patrum sententiæ cõgregatæ sint, vt secundum eas authoritate Concilij, ecclesiasticæ fidei

dei regula figeretur.cap. 42
Geminam addit Apostolicæ sedis authoritatem, Cælestini & Xysti, & ad prophanas quasque nouitates extinguendas.cap. 43

FINIS.

1 ann. [illegible] 1863

[illegible]

24750

nem, ne rerum ir
batus sit, & cons
cunditate, risu
tur à figuris: &
ceptis quæ
tium ua
rim

li. 9. de orat.

Jeremie Jewell
Eius gradarius Luc:
animam agere
litem intendere
conceptis verbis
Delitiori
prendre les Sert
Judeos facere
penitis filius
testatus

24750

postliminio.

fucum facere
interverto —
coagmentatum —
excutere lacrymas. Jan.
? p. 177 "ab humano die".
astuto —
p. 184 ? campanas
ib ? annatas
p. 195 ? Datarii
lemniscatus, bolus,
crepitaculum // Jan. 27 18[illegible]

nem,ne rerum indigeſtarum turba totus ſermo pertur
batus ſit,& confuſaneus.Et ubiq; tædium uarietate,iu
cunditate,riſuq; leuandum. Varietas potiſſimnm peti
tur à figuris:& ab eiſdem iucunditas. Riſus ab his præ
ceptis quæ tradidit Cicero.Sunt autẽ & peculiares par
tium uarietates non negligendæ.Proinde expediet plu
rimas exordiorũ formulas in promptu habere. Sunt &
narrationis cõplures modi,ſunt argumentationũ diue
ſæ formæ,neq; ſimplex affectuũ natura, ſed hæc à rhe
torum præceptis petantur, oportet. Admonendũ ho

29150

intelligatur, quàm audiatur, & aliud ex alio colligi poſ-
ſit. Contra qui copiam ſequetur, ſingula dilatare ſtude-
bit his fermè quas dixi rationibus.

QVID VTROBIQVE VITANDVM.

AT caueat uterq; ne quod ferè fit, affectatio-
ne in finitima uitia delabatur. Breuitatis a-
mator uideat, ne tantum hoc agat, ut pau-
ca dicat, ſed ut optima quàm poteſt pauciſ-
ſimis. Et cui placet Homericũ illud πραῦρα Μ, eidem pla-
ceat & hoc quod ptinùs ſequitur

at animis, tum omnia Attico lepôre condienda erunt.

eat & hoc quod ptinus sequitur

at animis,tum omnia Attico lepôre condienda erunt.
lud in primis cauendũ,ne breuitatis studio necessaria
ictu prætermittamus. Contra qui copiam petet,dele-
tum item adhibeat oportet & uerborum, & rerum, &
gurarũ,ne ratiões sint futiles,exempla parum idonea,
ntentiæ frigidæ,excursus æquo longiores, parumque
mpestiui,ne schemata durius affectata. Quapropter
rdinis ac dispositionis, sũmam oportet habere ratio-

brim Synesius caluitiũ, nos stulticiam Encomio, & ar

cendo detur uenia, si luxuriet adolescens. Cæterum ub
non luditur, sed res seria cum periculo agitur, ibi rheto
non stultus adhibito consilio, copiæ modum ex utilita
te causæ metietur.

may

DES. ERASMI ROTERODAMI SECVNDI
Commentarij de Copia rerum
Finis.

Des. Erasm

0 9 1 7

tandi ingenij causa, libeat aliquãdo ex musca (quod a
iunt) elephantum facere, quemadmodũ Fauorinus fe
brim. Synesius caluitiũ, nos stulticiam Encomio, & an
cendo detur uenia si luxuriet adolescens. Cæterum ub

nemini Gellius
i. 17. ca. 12.
proverbio